

EU-prioriteringar för att nå miljömålen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2003/04:9 EU-prioriteringar för att nå miljömålen samt tre följdmotioner med 40 yrkanden. I betänkandet behandlas också 34 yrkanden från allmänna motionstiden 2002 och 2003. Samtliga motionsyrkanden avstyrks, framför allt med hänvisning till regeringens skrivelse. I betänkandet finns 26 reservationer och fyra särskilda yttranden.

I skrivelsen redovisar regeringen sina bedömningar för riksdagen när det gäller prioriteringar för svenska insatser inom EU:s miljöarbete mot bakgrund av de svenska miljö kvalitetsmålen. Erfarenheter från åtta års EU-medlemskap och det svenska ordförandeskapet i EU har visat att ett tidigt målinriktat agerande är en tillgång. Arbetsformerna utvecklas ständigt i EU, bl.a. genom den hittills största utvidgningen av unionen, och ett målinriktat agerande bedöms bli ännu viktigare.

Sverige har agerat kraftfullt inom EU för att lyfta upp miljöfrågorna på samma höga nivå som ekonomisk och social utveckling. För att uppnå miljömålen är det viktigt att påverka politiken inom andra sektorer såsom jordbruk, fiske och transporter. Regeringen lägger därför en fortsatt hög prioritet vid EU:s strategi för hållbar utveckling och Cardiffprocessen för integration av miljöfrågor i unionens olika politikområden.

I skrivelsen redovisas EU-arbetets betydelse för att uppnå vart och ett av de 15 svenska miljö kvalitetsmålen med delmål. Mot den bakgrunden finner regeringen att insatser inom följande områden skall prioriteras:

- klimat samt försurning och övriga luftföroreningsfrågor,
- kemikaliefrågorna inklusive bekämpningsmedel samt resurs- och avfallsfrågorna inom ramen för hållbara konsumtions- och produktionsmönster,
- en hållbar förvaltning av naturresurser och bevarandet av biologisk mångfald,
- marina miljöfrågor.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	9
Bakgrund.....	9
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	9
Utskottets överväganden.....	11
Utgångspunkter för det svenska EU-arbetet.....	11
Allmänna förutsättningar för miljöarbetet i EU.....	11
Det internationella perspektivet.....	14
Prioriterade områden i EU-arbetet.....	16
De svenska miljö kvalitetsmålen och EU-arbetet.....	19
Begränsad klimatpåverkan.....	19
Frisk luft.....	22
Giftfri miljö.....	24
Säker strålmiljö.....	27
Hav i balans samt levande kust och skärgård.....	29
Levande skogar.....	31
Ett rikt odlingslandskap.....	32
God bebyggd miljö.....	34
Vissa verktyg för att genomföra prioriteringarna.....	35
Lagstiftning och ekonomiska styrmedel.....	35
Offentlig upphandling.....	38
Avveckling av stöd som påverkar miljön i negativ riktning m.m.....	39
Forskning och utveckling.....	41
Information, miljöledning m.m.....	42
Reservationer.....	44
1. EU:s miljöregler, punkt 1 (m).....	44
2. EU:s miljöregler, punkt 1 (fp, kd, c, mp).....	44
3. Miljöprövning vid exportkrediter, punkt 6 (kd).....	45
4. Prioriterade områden i EU-arbetet, punkt 7 (kd).....	45
5. Prioriterade områden i EU-arbetet, punkt 7 (v).....	46
6. Prioriterade områden i EU-arbetet, punkt 7 (c).....	46
7. Hållbar utveckling och sektorsintegration, punkt 8 (c).....	47
8. Utsläppsberäkningar för koldioxid, punkt 9 (mp).....	48
9. Handel med utsläppsrätter, punkt 11 (fp, kd).....	48
10. Transportsektorns miljöpåverkan, punkt 12 (fp).....	49
11. Transportsektorns miljöpåverkan, punkt 12 (kd).....	49
12. Avgas- och bränslefrågor, punkt 13 (kd).....	50
13. EU:s kemikaliearbete, punkt 15 (kd, c).....	50
14. Substitutionsprincipen, punkt 16 (v, mp).....	51
15. Bevarande av den marina miljön, punkt 22 (fp, kd, c, mp).....	52
16. Ett rikt odlingslandskap, punkt 24 (kd).....	52
17. Ekonomiska styrmedel, punkt 28 (fp, kd).....	52
18. Ekonomiska styrmedel, punkt 28 (mp).....	53
19. Internalisering av miljökostnaderna, punkt 29 (kd).....	54
20. Gränskorrigerade koldioxidavgifter, punkt 30 (mp).....	54

21. Offentlig upphandling, punkt 31 (kd).....	55
22. Offentlig upphandling, punkt 31 (mp).....	55
23. Forskning och utveckling, punkt 34 (v, mp).....	56
24. EU:s miljöledningssystem, punkt 35 (kd).....	56
25. Miljömärkning, punkt 36 (kd).....	57
26. Europeiska miljöbyrån, punkt 37 (mp).....	57
Särskilda yttranden.....	59
1. Sverige och miljösamarbetet inom EU (m).....	59
2. EU och miljömålen (fp).....	59
3. Miljösamarbetet inom EU (kd).....	60
4. Internationellt miljösamarbete (v).....	62
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	63
Skrivelsen.....	63
Följdmotioner.....	63
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	66
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. EU:s miljöregler

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U323 yrkande 14, 2003/04:MJ10 yrkande 10, 2003/04:MJ11 yrkande 4, 2003/04:MJ12 yrkande 2 och 2003/04:MJ365 yrkande 3.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (fp, kd, c, mp)

2. Miljögarantin

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ11 yrkande 5.

3. Allmänhetens deltagande

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ12 yrkande 1.

4. Internationellt samarbete

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K416 yrkande 39 i denna del, 2003/04:MJ10 yrkandena 1 i denna del och 12, 2003/04:MJ11 yrkande 15 i denna del och 2003/04:MJ472 yrkande 2 i denna del.

5. Europeiska investeringsbanken

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ11 yrkande 15 i denna del.

6. Miljöprövning vid exportkrediter

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ10 yrkande 13.

Reservation 3 (kd)

7. Prioriterade områden i EU-arbetet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ10 yrkande 1 i denna del, 2003/04:MJ411 yrkande 1 och 2003/04:MJ474 yrkande 28.

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (v)

Reservation 6 (c)

8. Hållbar utveckling och sektorsintegration

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U324 yrkande 11, 2002/03:MJ428 yrkande 51 och 2003/04:MJ11 yrkande 1.

Reservation 7 (c)

9. Utsläppsberäkningar för koldioxid

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ11 yrkande 2 och 2003/04: MJ401 yrkande 20 i denna del.

Reservation 8 (mp)

10. Sänkor

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ12 yrkande 3.

11. Handel med utsläppsrätter

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: K419 yrkande 13 i denna del, 2003/04: MJ12 yrkande 9 och 2003/04: MJ401 yrkandena 19 och 20, båda i denna del.

Reservation 9 (fp, kd)

12. Transportsektorns miljöpåverkan

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ10 yrkande 2 och 2003/04: MJ12 yrkande 4.

Reservation 10 (fp)

Reservation 11 (kd)

13. Avgas- och bränslefrågor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: T468 yrkande 2 och 2003/04: MJ234 yrkande 1.

Reservation 12 (kd)

14. Miljöklassning av fordon

Riksdagen avslår motion 2003/04: T564 yrkande 21.

15. EU:s kemikaliarbete

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: K419 yrkande 13 i denna del, 2003/04: MJ10 yrkande 3, 2003/04: MJ12 yrkande 6, 2003/04: MJ236 yrkandena 5–8, 2003/04: MJ365 yrkande 4, 2003/04: MJ400 yrkande 14 och 2003/04: MJ472 yrkande 25.

Reservation 13 (kd, c)

16. Substitutionsprincipen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ11 yrkande 7, 2003/04: MJ236 yrkande 2 och 2003/04: MJ365 yrkande 6.

Reservation 14 (v, mp)

17. Särskilt farliga ämnen

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ236 yrkandena 3, 4 och 9.

18. Permetrin

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ11 yrkande 6.

19. Konventionen om kontroll av skadliga påväxthindrande system

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ10 yrkande 5.

20. Kärnsäkerhet och strålskydd

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: K416 yrkande 39 i denna del och 2003/04: K419 yrkande 13 i denna del.

21. Sellafield

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ459.

22. Bevarande av den marina miljön

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ10 yrkande 4, 2003/04: MJ12 yrkande 7, 2003/04: MJ284 yrkande 1, 2003/04: MJ334 yrkandena 2 och 5 och 2003/04: MJ472 yrkande 2 i denna del.

Reservation 15 (fp, kd, c, mp)

23. EU:s skogsbruksstrategi

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ12 yrkande 5.

24. Ett rikt odlingslandskap

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ10 yrkande 6.

Reservation 16 (kd)

25. Genmodifierade organismer

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ10 yrkande 1 i denna del.

26. EU:s avfallsdefinition

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ460.

27. Lagstiftning och tillämpning av EU-rätten

Riksdagen avslår motion 2002/03: U324 yrkande 12.

28. Ekonomiska styrmedel

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: K416 yrkande 39 i denna del, 2003/04: K419 yrkande 13 i denna del, 2003/04: MJ10 yrkande 8, 2003/04: MJ11 yrkandena 8–10, 2003/04: MJ12 yrkande 8 och 2003/04: MJ401 yrkandena 19 och 20, båda i denna del.

Reservation 17 (fp, kd)

Reservation 18 (mp)

29. Internalisering av miljökostnaderna

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ10 yrkande 9 i denna del.

Reservation 19 (kd)

30. Gränskorrigerade koldioxidavgifter

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ11 yrkande 3 och 2003/04: MJ401 yrkande 19 i denna del.

Reservation 20 (mp)

31. Offentlig upphandling

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ10 yrkandena 7, 9 i denna del och 11 och 2003/04: MJ11 yrkande 12.

Reservation 21 (kd)

Reservation 22 (mp)

32. Miljöskadliga subventioner

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ11 yrkande 11 och 2003/04: MJ401 yrkande 19 i denna del.

33. EU:s strukturfonder

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ12 yrkande 10.

34. Forskning och utveckling

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: K416 yrkande 39 i denna del, 2003/04: MJ10 yrkande 14 och 2003/04: MJ11 yrkande 14.

Reservation 23 (v, mp)

35. EU:s miljöledningssystem

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ10 yrkande 15 och 2003/04: MJ11 yrkande 13.

Reservation 24 (kd)

36. Miljömärkning

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ282.

Reservation 25 (kd)

37. Europeiska miljöbyrån

Riksdagen avslår motion 2002/03: U324 yrkande 10.

Reservation 26 (mp)

38. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2003/04: 9 till handlingarna.

Stockholm den 12 februari 2004

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Nilsson (s), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Regeringens övergripande miljöpolitiska mål är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. I propositionen (prop. 1997/98:145) Svenska miljömål föreslog regeringen 15 miljökvalitetsmål. Dessa, vilka riksdagen i bred enighet antagit, gör den ekologiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling tydlig. Miljömålsstrukturen utgör också en viktig utgångspunkt för Sveriges miljöarbete i EU.

I november 2001 antog riksdagen regeringens förslag till delmål, åtgärder och strategier för att nå miljökvalitetsmålen. Ett halvår senare antog riksdagen även delmål för miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan (prop. 2001/02:55). I regeringens proposition (prop. 2002/03:117) Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp som beslutades av regeringen i maj 2003 föreslås ytterligare två delmål för miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Mot bakgrund av att de 15 miljökvalitetsmålen med delmål var fastställda ansåg regeringen att det fanns anledning att se över de prioriteringar som riksdagen antagit för miljöarbetet inom EU. Regeringen beslutade därför den 21 februari 2002 att uppdra åt Naturvårdsverket att efter samråd med berörda myndigheter analysera vilka frågor Sverige har anledning att särskilt bevaka och att söka påverka i EU därför att de har betydelse för uppnåendet av de svenska miljökvalitetsmålen. Naturvårdsverket lämnade den 8 oktober 2002 sin redovisning av regeringsuppdraget.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Syftet med skrivelsen är att för riksdagen redovisa regeringens bedömningar när det gäller prioriteringar för svenska insatser inom EU:s miljöarbete mot bakgrund av de svenska miljökvalitetsmålen. Erfarenheter från åtta års EU-medlemskap och det svenska ordförandeskapet i EU har visat att ett tidigt målinriktat agerande är en tillgång. Arbetsformerna utvecklas ständigt i EU, bl.a. genom den hittills största utvidgningen av unionen, och ett målinriktat agerande bedöms bli ännu viktigare. Genom att aktivt driva miljöfrågor inom EU verkar Sverige inte bara för den svenska miljön utan för hela unionens. I samband med utvidgningen kommer detta också att gälla de nya medlemsländernas miljö. Tillsammans med övriga EU-länder kan Sverige också driva på det regionala och globala miljöarbetet. EU samordnar sina ståndpunkter inom ramen för internationella förhandlingar.

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens politik. Sverige har agerat kraftfullt inom EU för att lyfta upp miljöfrågorna på samma höga nivå som ekonomisk och social utveckling. För att uppnå miljömålen är det viktigt att påverka politiken inom andra sektorer såsom jordbruk, fiske och

transporter. Regeringen lägger därför en fortsatt hög prioritet vid EU:s strategi för hållbar utveckling och Cardiffprocessen för integration av miljöfrågor i unionens olika politikområden.

I skrivelsen redovisar regeringen EU-arbetets betydelse för att uppnå vart och ett av de 15 svenska miljökvalitetsmålen med delmål. Mot den bakgrunden finner regeringen att insatser inom följande områden skall prioriteras:

- klimat samt försurning och övriga luftföroreningsfrågor,
- kemikaliefrågorna inklusive bekämpningsmedel samt resurs- och avfallsfrågorna inom ramen för hållbara konsumtions- och produktionsmönster,
- en hållbar förvaltning av naturresurser och bevarandet av biologisk mångfald,
- marina miljöfrågor.

Slutligen redovisar regeringen ett antal verktyg för att genomföra prioriteringarna: lagstiftning och tillämpning av EU-rätten, ekonomiska styrmedel, offentlig upphandling, avveckling av stöd som påverkar miljön i negativ riktning, EU:s fonder, forskning och utveckling, information och miljöledning samt rapportering och utvärdering.

Utskottets överväganden

Utgångspunkter för det svenska EU-arbetet

Allmänna förutsättningar för miljöarbetet i EU

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett flertal motionsyrkanden (m, kd, fp, mp) om EU:s miljöregler, inklusive miljögarantin, bl.a. med hänvisning till vad som anförs i skrivelsen. Ett motionsyrkande (fp) om allmänhetens delaktighet vad gäller miljöarbetet avstyrks bl.a. mot bakgrund av pågående arbete för att efterleva konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Motionerna

I motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 10 framhålls möjligheten för medlemsländer att ha strängare miljöregler än vad EU:s lagstiftning kräver. I motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 2 framförs motsvarande krav på att de EU-regler som påverkar miljöområdet i huvudsak skall vara minimiregler och att enskilda länder därmed skall kunna ha striktare nationella regler än vad EU föreskriver. Enligt motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 4 och 2003/04:MJ365 (mp) yrkande 3 skall harmoniserade regler i EU vara minimiregler så att enskilda EU-länder skall kunna införa strängare regler. Motionärerna anser att de krav som för närvarande ställs på avvikelser från harmoniserade regler – att nationella regler skall vara grundade på nya vetenskapliga belägg – strider mot försiktighetsprincipen. Även varuregler som inte i första hand avser miljöegenskaper kan få miljökonsekvenser och bör därför vara utformade som minimiregler. Betydelsen av att EU ger medlemsstaterna en möjlighet och en viktig roll att motverka miljöföreningar över gränserna betonas i motion 2002/03:U323 (m). Sverige bör därför verka för en ökad harmonisering av miljöreglerna i EU (yrkande 14).

Enligt motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 5 bör Sverige pröva miljögarantin genom att notifiera nationella förbud till EU. Sverige bör också verka för införandet av en verklig miljögaranti som ger medlemsländerna rätt att gå före med högre miljökrav. Paragraf 95 i Nicefördraget har införts i princip oförändrad i det konstitutionella fördraget. De undantagsmöjligheter som finns är fortfarande kraftigt kringskurna.

Motionärerna bakom motion 2003/04:MJ12 (fp) anser att allmänhetens delaktighet vad gäller miljöarbetet bör fördjupas (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i skrivelsen innebär minimidirektiv att medlemsstaterna har möjlighet att anta strängare regler än de som anges i direktiven. Eftersom flertalet rättsakter på miljöområdet är minimidirektiv finns det möjligheter till mer långtgående åtgärder i syfte att nå de svenska miljö kvalitetsmålen. Sådana åtgärder måste utformas i enlighet med de principer och den praxis som gäller inom EU. Därutöver kan medlemsländerna med ekonomiska och marknadsmässiga styrmedel främja produkter som är miljömässigt bättre än EU:s minimikrav. I de fall en rättsakt kräver en fullständig harmonisering på ett område innebär det i princip att den gemensamma kravnivå som föreskrivs måste genomföras i alla medlemsstater. Den rättsliga grunden för detta slag av direktiv är artiklarna 94 och 95 i EG-fördraget som syftar till upprättandet av den inre marknaden med dess krav på fri rörlighet för varor och tjänster. I artikel 95 i EG-fördraget finns den s.k. miljögarantin som under vissa förutsättningar ger en medlemsstat möjlighet att behålla eller införa strängare regler än de som angetts i ett direktiv. Om nya regler skall införas gäller att de nationella reglerna skall vara grundade på nya vetenskapliga belägg. De skall vara nödvändiga för att lösa ett problem som är specifikt för medlemsstaten i fråga och som har uppkommit efter beslutet om harmonisering. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att dessa begränsningar ställer stora krav på ett enskilt lands grundarbete för att driva på arbetet inom EU, t.ex. på det av Sverige prioriterade kemikalieområdet. Utskottet anser att det är angeläget att regeringen – inom ramen för den s.k. regeringskonferensen om EU:s framtida konstitutionella fördrag – fortsätter att verka aktivt för förbättringar i fördraget när det gäller tillämpningen av försiktighetsprincipen och en introduktion i fördraget av den s.k. substitutionsprincipen. Dessa principer bör beaktas vid harmonisering och vid tillämpning av harmoniserade bestämmelser. Det sistnämnda avser särskilt den s.k. miljögarantin. Som utskottet tidigare anfört får bestämmelserna i fördraget inte leda till att medlemsstaterna måste sänka sina miljökrav (bet. 2003/04:MJU2y). Vidare har utskottet i annat sammanhang bl.a. konstaterat att Sverige genom medlemskapet i EU sedan 1995 är bundet av den rättsordning som gäller för Europeiska gemenskapen (EG). EG:s direktiv kan kräva en fullständig harmonisering av medlemsstaternas nationella regler men kan också ange endast de minimikrav som måste garanteras (s.k. minimidirektiv). Att rättsakten kräver en fullständig harmonisering på ett område innebär i princip att den gemensamma kravnivå som föreskrivs måste genomföras i alla medlemsstater. Utskottet framhöll därvid att det är svårt att bedöma hur långt miljögarantin i praktiken sträcker sig, då någon praxis ännu inte vuxit fram, och att förslagen om miljöbestämmelserna i konventets tredje del i huvudsak överensstämmer med bestämmelserna i nuvarande fördrag. Vidare betonades betydelsen av att enskilda länder är pådrivande och goda föredömen (bet. 2001/02:MJU3 s. 31). Avslutningsvis instämmer utskottet i vad regeringen anför i skrivelsen om att Sverige bör utnyttja den s.k. miljögarantin i artikel 95 i EG-fördraget när förutsättningarna för att införa strängare nationella åtgärder anses vara för

handen i syfte att försöka flytta fram EU:s positioner när det gäller miljöanpassning av kemikalieanvändning. Det anförda tillgodoser enligt utskottet i allt väsentligt syftet med motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 10, 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 4, 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 2, 2003/04:MJ365 (mp) yrkande 3 samt 2002/03:U323 (m) yrkande 14. Motionerna kan därmed lämnas utan vidare åtgärd i berörda delar.

Utskottet avstyrker även motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 5 i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, den s.k. Århuskonventionen, fastställer vissa grundläggande bestämmelser om allmänhetens delaktighet i miljöfrågor och arbetet för att se till att miljölagstiftningen följs. Konventionen innehåller tre pelare som var och en ger allmänheten vissa rättigheter: den första pelaren gäller tillgången till miljöinformation, den andra pelaren deltagandet i beslutsprocesser och den tredje pelaren tillgången till rättslig prövning. Gemenskapen och samtliga medlemsstater undertecknade konventionen 1998. Anpassningen berör gemenskapslagstiftning såväl som medlemsstaternas nationella lagstiftning. Utskottet instämmer i vad som anförts i motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 1 om att allmänhetens delaktighet vad gäller miljöarbetet bör fördjupas. I samband med behandlingen av skrivelsen om Europeiska konventet om EU:s framtid konstaterade utskottet att konventionen har som syfte att se till att allmänheten har tillgång till fakta om miljön och medel att påverka myndigheters beslut som har inverkan på miljön (2003/04:MJ2y). När det gäller gemenskapslagstiftning riktad till medlemsstaterna antog gemenskapen under år 2003 två direktiv: ett om allmänhetens tillgång till miljöinformation samt ett om allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön. I oktober 2003 lade kommissionen fram tre ytterligare förslag: ett direktiv om tillgång till rättslig prövning, en förordning om Århuskonventionens tillämpning på gemenskapens institutioner och organ samt ett beslut om Europeiska gemenskapens ingående av konventionen. De nya rättsakterna syftar till att både EG och medlemsstaterna skall fullfölja åtagandena enligt konventionen och kunna ratificera den. Utskottet har inhämtat att behovet av lagstiftning eller andra åtgärder före en svensk ratificering av konventionen utreds för närvarande. Med det anförda föreslås att motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Det internationella perspektivet

Utskottets förslag i korthet

Ett antal motionsyrkanden (fp, kd) avstyrks bl.a. mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen om internationellt miljösamarbete. Vidare avstyrker utskottet ett motionsyrkande (mp) om EU:s biståndsverksamhet mot bakgrund av vad riksdagen anför i betänkande 2003/04:UU3 Sveriges politik för global utveckling. Ett motionsyrkande (mp) om Europeiska investeringsbanken (EIB) avstyrks med hänvisning till regeringens agerande för att påverka bankens verksamhet. Slutligen avstyrker utskottet ett motionsyrkande (kd) om miljöprövning vid exportkrediter från medlemsländerna med hänvisning till OECD:s riktlinjer angående miljöhänsyn vid statsstödd exportfinansiering.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ10 (kd) yrkande 1 (delvis) framhålls att bevarandet av ett rikt odlingslandskap skall vara ett område där insatser särskilt prioriteras inom EU-arbetet. Det är viktigt att inom EU arbeta för att öppna marknaden för u-ländernas exportvaror, inte minst jordbruksprodukter och råvaror. Enligt motionärerna är det viktigt att avveckla de handelsstörande subventionerna inom jordbruket, framför allt exportstöd. Inom WTO måste Sverige och EU ställa mer bestämda krav utifrån de miljö- och djurskydds krav som ställs på svenskt och europeiskt jordbruk. Folkpartiets motion 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 2 (delvis) framhåller betydelsen av internationell miljösamverkan. Enligt motionärerna är det av yttersta vikt att Sverige aktivt stöder internationell miljösamverkan och att detta också avspeglar sig i aktiv handling. Bindande internationella överenskommelser på miljöområdet måste vidareutvecklas, liksom kunskaps- och tekniköverföring. En uppgörelse förordas inom WTO om avreglering av Europas och USA:s jordbruksmarknader med slopade skyddstullar och fritt marknadstillträde för exportörer från fattiga länder. Försurningen skadar mark och vatten varför internationella överenskommelser krävs för att minska utsläppen. Kristdemokraterna uppmärksammar i motion 2003/04: K416 (kd) yrkande 39 (delvis) behovet av att EU intar ledarrollen i arbetet för en global hållbar utveckling. Miljöarbetet över nationsgränserna är en av EU:s viktigaste uppgifter, anser partiet. Som en av världens rikaste regioner har Europa ett globalt ansvar för en hållbar utveckling. Europa bör inta ledarrollen i kampen mot bl.a. växthuseffekten. Vidare understryks EU har en viktig uppgift i att se till att omsätta internationella miljökonventioner i handling i dialogen med u-länderna. Enligt motion 2003/04: MJ10 (kd) yrkande 12 bör EU genom handel och bistånd underlätta omställningen till miljömässigt hållbara tekniker, i synnerhet energisystem, i tredje världen. Motion 2003/04: MJ11 (mp) yrkande 15 (delvis) tar upp EU:s

biståndsverksamhet. Enligt motionärerna bör Sverige verka för att en större del av biståndet kanaliseras dit behoven är störst i stället för att i hög grad gå till forna kolonialstater.

Enligt motion 2003/04: MJ11 (mp) yrkande 15 (delvis) bör Sverige aktivt verka för att förbättra EIB:s (EU:s bank) verksamhet när det gäller miljöhänsyn, öppenhet och folkligt deltagande i beslutsfattandet.

Motion 2003/04: MJ10 (kd) tar upp miljöprovning vid exportkrediter från medlemsländerna. Många länder i väst bidrar till en ohållbar utveckling i utländerna genom de nationella exportkreditnämnderna som ger finansiell stöd till investeringar i utvecklingsländer. Det förekommer att teknik som är skadlig för miljön exporteras. EU bör kräva att en obligatorisk miljöprovning måste föregå alla beslut om statliga exportkrediter (yrkande 13).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför i skrivelsen har miljöpolitiken inom unionen stor betydelse inte bara för Sveriges miljö utan även för det svenska agerandet internationellt. Betydelsen av samverkan i olika ländergrupperingar ökar i internationella sammanhang. Tillsammans med övriga EU-länder kan Sverige driva på det globala och regionala miljöarbetet. Inom internationella miljökonventioner är EU:s agerande av stor vikt. Genom samordning kan EU bli en stark aktör i förhandlingarna. Ett tydligt exempel är klimatkonventionen och Kyotoprotokollet där EU:s agerande har varit avgörande. Vidare bör uppmärksammas att det vid världstoppmötet i Johannesburg år 2002 beslutades att ett internationellt tioårigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion skall utvecklas. Utskottet utgår från att Sverige fortsätter att vara pådrivande för att EU skall ta en ledande roll i utvecklandet och genomförandet av ramverket. Stöd för renare produktion, kapacitetsutbyggnad och teknikutbyte med utvecklingsländer och övergångsekonomier bör prioriteras. Dessutom bör, som anförts i skrivelsen, förutsättningar skapas och hinder undanröjas i de internationella handelsregelverken avseende miljöprodukter och miljömärkning. Att bekämpa fattigdom är nödvändigt för att uppnå en hållbar utveckling, inte minst för de minst utvecklade länderna. En betydande samsyn råder i dag om att kampen mot fattigdomen är en gemensam internationell utmaning. EG tillsammans med medlemsstaterna är för närvarande världens största finansiär av utvecklingssamarbete.

I samband med riksdagens behandling av propositionen om Sveriges politik för global utveckling (bet. 2003/04: UU3, skr. 2003/04:112) konstaterades att en hållbar utveckling redan i dag är ett uttalat mål för WTO. Regelverket inom WTO liksom multilaterala konventioner på miljöområdet och det sociala området är viktiga delar av det internationella regelverk som Sverige och EU har att leva upp till. Vidare framhölls att dessa regler inte får spelas ut mot varandra, utan att de bör användas i samverkan för att stärka miljöhänsynen, skyddet för de mänskliga rättigheterna och frihandeln i världen. Det är angeläget att framtidens handelsregler utformas på ett sätt som bidrar till en bättre miljö och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkandena 1 (delvis) och 12, 2003/04:MJ472 (fp) yrkande 2 (delvis) samt 2003/04:K416 (kd) yrkande 39 (delvis) lämnas utan vidare åtgärd.

I samband med ovan nämnda riksdagsbehandling anfördes vidare att Sverige skall fortsätta att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete med tyngdpunkt på de fattigaste länderna (bet. 2003/04:UU3 s. 2). Därmed kan motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 15 (delvis) anses tillgodosedd.

Enligt vad utskottet erfarit skall EIB (Europeiska investeringsbanken) alltid göra miljökonsekvensbedömningar för projekt som bedöms kunna få betydande konsekvenser för miljön. Hänsyn måste också tas till miljölagstiftningen i mottagarlandet. Sverige villkorade medverkan vid bankens kapitalhöjning år 2003 med att banken måste tillse att utlåningen ger ett mervärde i miljömässiga, ekonomiska och sociala termer. Utskottet förutsätter att Sverige fortsätter att driva kravet att långivning skall gå till projekt som främjar god miljö. Under år 2003 fastslog EIB att en av dess strategiska prioriteringar fortsatt skall vara att främja miljöförbättrande åtgärder. Vidare bör uppmärksammas att EIB, som ett led i arbetet med öppenhet, publicerar alltfler dokument på bankens hemsida. Sverige verkar för ännu större öppenhet inom banken. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 15 (delvis) bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller kravet på miljöprövning vid exportkrediter från medlemsländerna i motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 13 vill utskottet anföra följande. Inom OECD finns en rekommendation med riktlinjer angående miljöhänsyn vid statsstödd exportfinansiering som samtliga OECD-länder står bakom. Regelbunden uppföljning skall göras genom att alla OECD-länder årligen rapporterar om den nationella tillämpningen av riktlinjerna. Utskottet anser motionsyrkandet tillgodosett med det anförda.

Prioriterade områden i EU-arbetet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens bedömning beträffande prioriterade områden i EU-arbetet. Därmed avstyrks tre motionsyrkanden (kd, v, c) om prioriteringar för det europeiska miljösamarbetet. Vidare avstyrks tre motionsyrkanden (c, mp) om hållbar utveckling och sektorsintegration, bl.a. mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen.

Skrivelsen

Enligt regeringen bör insatser inom följande områden prioriteras:

- klimat samt försurning och övriga luftföroreningar,
- kemikaliefrågorna inklusive bekämpningsmedel samt resurs- och avfallsfrågorna inom ramen för hållbara produktions- och konsumtionsmönster,

- en hållbar förvaltning av naturresurser och bevarandet av biologisk mångfald,
- marina miljöfrågor.

Motionerna

Vänsterpartiet uppmärksammar i motion 2003/04:MJ411 (v) ett antal prioriteringar för ett europeiskt samarbete för ekologiskt hållbar utveckling. För att bidra till en omvandling av det europeiska samarbetet till ett aktivt samarbete för ekologiskt hållbar utveckling bör Sverige prioritera en aktiv och stark produktpolitik med utrymme för länder att gå före, miljöanpassning av europeisk transportpolitik, fortsatta reformer av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) med inriktning på hållbart ekologiskt jordbruk, reformering av fiskepolitiken för ett hållbart nyttjande av haven samt europeisk politik för en rättvis världshandel (yrkande 1).

Centerpartiet anför i motion 2003/04:MJ474 (c) att målet för en gemensam europeisk miljöpolitik (CEP) bör vara tvådelat. För det första måste ambitionsnivån i EU:s inre miljöarbete stärkas. För det andra måste EU ta på sig rollen att vara miljöns stridbare förkämpe i det internationella samarbetet (yrkande 28).

Kristdemokraterna förordar i motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 1 (delvis) att även frågorna om odlingslandskapet och den gemensamma jordbrukspolitiken skall prioriteras särskilt av regeringen i EU-arbetet. Sverige måste tydligare driva en politik inom EU som främjar ett rikt odlingslandskap och där god miljö och djurhållning sätts i centrum. Vidare anføres att det är angeläget att inom EU få till stånd ett förenklat regelverk för stöd till ekologisk odling. Därutöver är frågorna om omställningstidernas längd, möjligheten till parallellproduktion och kontrollkvaliteten viktiga att driva inom EU. Vallodling är en gynnsam odlingsform ur miljösynpunkt och stödet bör utformas så att det specifikt riktar sig till denna odling. I dag ges stöd till ekologisk odling och inte primärt för en viss gröda.

Motion 2003/04:MJ11 (mp) berör integration av miljöfrågor i relevanta politikområden. Enligt Miljöpartiet måste Sverige ge miljöaspekter större vikt i relevanta ministerråd. Sverige måste också bli bättre på att integrera miljöfrågor i relevanta politikområden på hemmaplan, vilket ger en större tyngd och trovärdighet i det internationella arbetet (yrkande 1).

Centerpartiet framhåller i motion 2002/03:MJ428 (c) yrkande 51 att Sverige bör vara pådrivande för att EU:s ekonomi skall miljöprövas. Det är viktigt att EU:s politik inte stöder aktiviteter inom olika politikområden som i miljöpolitiska sammanhang måste bekämpas. Miljökonsekvensbeskrivningar måste genomsyra EU:s verksamhet.

Enligt motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 11 bör regeringen verka för att beslut inom EU skall föregås av en grundlig kontroll gentemot en checklista med gällande miljöprinciper.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning när det gäller vilka områden som bör prioriteras i EU-arbetet. Som redovisas i skrivelsen har Sverige agerat kraftfullt inom EU för att lyfta upp miljöfrågorna på samma höga nivå som ekonomisk och social utveckling. Till framgångarna hör den EU-strategi för hållbar utveckling som antogs under det svenska ordförandeskapet i EU 2001 samt Cardiffprocessen för integration av miljöhänsyn i unionens olika politikområden. Europeiska rådets möte i Göteborg 2001 fastslog att alla viktiga förslag till beslut inom större politikområden skall bedömas med avseende på deras ekonomiska, sociala och miljömässiga effekter. Vid toppmötet fogades miljödimensionen till den s.k. Lissabonstrategin om ökad tillväxt och konkurrenskraft. EU:s stats- och regeringschefer skall vid sina årliga vårtoppmöten, i samband med översynen av Lissabonprocessen, följa upp hur unionens arbete med hållbar utveckling framskrider. Genom detta arbete kan EU:s miljöpolitik på en övergripande nivå samt miljöfrågornas hantering i de olika sektorerna påverkas. Flera av de svenska miljö kvalitetsmålen berörs. Utskottet utgår från att regeringen lägger stor vikt även vid det fortsatta arbetet med EU:s strategi för hållbar utveckling och Cardiffprocessen. Utskottet delar regeringens bedömning att det vore värdefullt om kvalitativa och kvantitativa nyckeltal på miljöområdet kunde fastställas för en resultatbedömning av t.ex. måluppfyllelse för EU-beslut avseende strukturfonder och jordbrukspolitik. Som framhölls vid riksdagens behandling av regeringens skrivelse Johannesburg FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling bör uppmärksammas att Europeiska unionen intagit en aktiv hållning för att uppnå målet om hållbar utveckling. EU:s sjätte miljöhandlingsprogram fokuserar på hållbar utveckling och skall utgöra grunden för miljödimensionen i EU:s strategi för hållbar utveckling. Strategin syftar till att i framtiden kunna garantera EU:s medborgare ekonomisk stabilitet, social trygghet och en ren och hälsosam miljö (bet. 2002/03:UMJU1 s. 27). Vidare noteras betydelsen av att få fram bra och mätbara indikatorer för utvecklingen i miljön.

Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla det nationella arbete som pågår sedan flera år med att integrera miljö kvalitetsmålen i olika politikområden och hos myndigheter. År 1998 fick 24 myndigheter i uppdrag av regeringen att driva arbetet mot en ekologiskt hållbar utveckling framåt inom respektive sektor. Den 14 mars 2002 överlämnades en skrivelse om en nationell strategi för hållbar utveckling (2001/02:172). Strategin omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling: ekologiska, sociala (inklusive kulturella) och ekonomiska. Strategin innebär vidare att miljöbedömningar skall redovisas i beslutsunderlagen till alla förslag till regeringsbeslut som har betydelse för miljön.

Med hänvisning till det anförda bör riksdagen inte vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 1 (delvis), 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 1, 2003/04:MJ411 (v) yrkande 1, 2002/03:MJ428 (c) yrkande 51, 2003/04:MJ474 (c) yrkande 28 samt 2002/03:U324 (mp) yrkande 11.

De svenska miljö kvalitetsmålen och EU-arbetet

Begränsad klimatpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar regeringens uppfattning att fortsatta svenska insatser inom EU är nödvändiga för att nå framgång i strävandena mot målen inom klimatområdet. Med hänvisning till bl.a. vad som anförs i skrivelsen är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av de krav beträffande utsläppsberäkningar som framförs i två motionsyrkanden (mp). Ett motionsyrkande (fp) om sänkor avstyrks med hänvisning till vad utskottet tidigare anfört i betänkande 2002/03: MJU13 Vatten- och luftvård. Vidare anser utskottet att det pågående arbetet om handel med utsläppsrätter inte bör föregripas och föreslår därmed att ett antal motionsyrkanden (fp, mp) bör lämnas utan vidare åtgärd. Slutligen avstyrks två motionsyrkanden (fp, kd) om transportsektorns klimatpåverkan mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen.

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att internationellt samarbete är nödvändigt för att miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan skall kunna nås. Sverige bör verka för att förhandlingar om internationella åtaganden gällande perioden efter Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008–2012 inleds så snart som möjligt. Sverige bör via EU verka för att EU, samtliga andra industriländer och viktiga u-länder inom ramen för dessa förhandlingar gör åtaganden som möjliggör att klimatkonventionens långsiktiga mål kan nås. Det gemensamma europeiska åtgärdsarbetet bör vara inriktat på åtgärder som är fördelaktiga att samordna, som inte eller endast svårligen kan genomföras på nationell nivå och som stärker EU:s trovärdighet i internationella förhandlingar.

Motionerna

I motionerna 2003/04: MJ11 (mp) yrkande 2 och 2003/04: MJ401 (mp) yrkande 20 (delvis) begärs att regeringen, inom EU och i andra internationella sammanhang, skall verka för att kommande internationella överenskommelser om koldioxidutsläpp baseras på utsläpp per capita. Enligt motionärerna är det inte hållbart med nuvarande fördelning av klimatpåverkande utsläpp. Utgångspunkten bör i stället vara att varje land har rätt till lika stora koldioxidutsläpp per person.

Folkpartiet anför i motion 2003/04: MJ12 (fp) att en ökning av koldioxidutsläpp inte skall kunna kompenseras av växande skog, s.k. gröna sänkor, vilket tillåts enligt Kyotoprotokollet. Sverige och EU bör inte utnyttja denna möjlighet då minskningen av koldioxidhalten i luften endast blir marginell (yrkande 3). Vidare yrkas att Sverige skall verka för att utsläppsrätter för

klimatpåverkande gaser ges ut enbart genom auktion för den andra handelsperioden 2008–2012 (yrkande 9). I motion 2003/04:K419 (fp) yrkande 13 (delvis) framhålls att handeln med utsläppsätter måste samordnas med skatterna på koldioxid bl.a. eftersom värdet på utsläppsätterna beror på skatterna och baserna är olika. Enligt motion 2003/04:MJ401 (mp) yrkande 19 (delvis) bör Sverige påverka EU:s planerade system för handel med utsläppsätter. Systemet har från början mycket allvarliga brister. Att rätterna skall delas ut gratis strider mot principen att förorenaren skall betala. Vidare föreligger en stor risk för att tilldelningen blir alltför generös. Enligt motionärerna bör utsläpkskvoter utvecklas för att också omfatta utsläpp från bunkerbränslen vid internationella transporter med sjöfart och flyg (yrkande 20 delvis).

Kristdemokraterna tar i motion 2003/04:MJ10 (kd) upp EU:s ansvar för upprättandet av ett hållbart trafiksystem utan fossila bränslen. Sverige bör gå i täten för en nollvision för fossila bränslen, anser partiet. På kort sikt bör ökad övergång till dieslbilar eftersträvas under förutsättning att begränsningar av partikelutsläpp kan lösas på ett tillfredsställande sätt (yrkande 2). Sverige bör verka för ett bredare synsätt vad avser transportsektorns miljöeffekter, anser Folkpartiet i motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 4. Till exempel bör flyget inkluderas.

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i skrivelsen framstår EU alltmer som den absolut viktigaste pådrivande parten i internationella förhandlingar inom ramen för klimatkonventionen, delvis som ett resultat av svenska ansträngningar. EU:s roll har accentuerats bl.a. genom USA:s beslut att inte ratificera Kyotoprotokollet. Fortsatta internationella insatser efter Kyotoprotokollets första åtagandeperiod, 2008–2012, måste komma till stånd för att de långsiktiga målen skall nås. Sådana insatser måste involvera såväl USA som viktiga u-länder. Sannolikt är det endast genom att EU är aktivt och pådrivande som detta kan ske. Bland annat bör EU bättre utveckla dialogen med u-länderna. Utskottet delar regeringens uppfattning att fortsatta svenska insatser inom EU är nödvändiga för att nå framgång i strävandena mot målen inom klimatområdet. Inom ramen för klimatkonventionen finns en grundläggande princip om konvergens som innebär att parterna på sikt skall närma sig varandra. Under den första åtagandeperioden innebär det att annex 1-länderna har kvantitativa åtaganden om att stabilisera eller minska sina utsläpp medan u-länderna får öka sina utsläpp. Utgångspunkten vid fastställandet av annex 1-ländernas åtaganden har varit att bördan skall fördelas någorlunda jämnt och rättvist. Skillnader i åtaganden återspeglar därför olika utvecklingsnivåer och förutsättningar. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av de krav beträffande utsläppsberäkningar som framförs i motionerna 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 2 och 2003/04:MJ401 (mp) yrkande 20 (delvis). Motionerna avstyrks i berörda delar.

I samband med betänkande 2002/03: MJU13 Vatten- och luftvård framhöll utskottet att bl.a. upptag i kolsänkor endast innebär en tidsbegränsad lagring av kol. Det upplagrade kolet släpps förr eller senare ut i form av koldioxid, t.ex. till följd av avverkning, insektsangrepp, sjukdomar eller skogsbränder. Utskottet ansåg därför i likhet med regeringen att aktiviteter som syftar till att öka upptaget av växthusgaser i kolsänkor i första hand har betydelse för att vinna tid i strävan efter att reducera koncentrationen av växthusgaser i atmosfären. Vidare ansåg utskottet att en grundförutsättning också är att det råder klarhet från vetenskaplig synpunkt om vilka effekter olika åtgärder för ökat koldioxidupptag har samt att man utifrån detta kan utveckla styrmedel som kan integreras i de politikområden som berörs. Åtgärder för att öka eller vidmakthålla koluupptaget i sänkor kan komma att stå i konflikt med natur- och kulturmiljövärdssintressen såsom skydd av biologisk mångfald, liksom utvecklingen av biobränslen. Likaså kan en politik för främjande av kolsänkor påverka andra viktiga samhällsintressen, såsom skogsnäringens konkurrenskraft. Politiken bör därför utformas så att den integreras med miljö-, jordbruks-, skogsbruks-, kultur- och allmänpolitiska hänsyn på ett sätt som bidrar till ett mer uthålligt skogs- och jordbruk. Mot bakgrund av det anförda kan syftet med motion 2003/04: MJ12 (fp) yrkande 3 anses tillgodosett.

Som regeringen påpekar i skrivelsen möjliggör Kyotoprotokollets flexibla mekanismer att parterna kan komplettera sina ansträngningar för att minska utsläppen på hemmaplan med projekt i andra länder och/eller utsläppshandel. Därigenom skapas möjligheter att på ett kostnadseffektivt sätt minska utsläppen av växthusgaser. Kommissionen presenterade i november 2001 ett förslag till ett direktiv om utsläppshandel, vilket sedan antogs i juli 2003. Den första perioden då direktivet skall gälla omfattar perioden 2005–2007. Den infaller således före Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008–2012. Frågan om utsläppshandel behandlas för närvarande i utskottet med anledning av regeringens proposition 2003/04:31 Riktlinjer för genomförande av EG:s direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser. I propositionen redovisas riktlinjer för genomförandet i Sverige av EG:s direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter av växthusgaser inom gemenskapen. Förslag till lagstiftning kommer att föreläggas riksdagen under år 2004. Handelssystemet utgör ett klimatpolitiskt instrument som skall styra mot minskade utsläpp av växthusgaser i enlighet med 2002 års klimatpolitiska mål och strategi samt 2002 års energipolitiska riktlinjer. Utskottet anser att det pågående arbetet inte bör föregripas och föreslår därmed att motionerna 2003/04: MJ12 (fp) yrkande 9, 2003/04: MJ401 (mp) yrkandena 19 (delvis) och 20 (delvis) och 2003/04: K419 (fp) yrkande 13 (delvis) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Regeringen anför i skrivelsen att förutom de åtgärder inom transportsektorn som annonseras i det europeiska programmet mot klimatförändringar (ECCP) bör även andra förslag i vitboken om en gemensam transportpolitik genomföras. Utskottet delar regeringens uppfattning att regler bör skapas som möjliggör att alternativa bränslen, bl.a. biobränslen, gynnas och att hinder för gränsöverskridande järnvägstransporter undanröjs. Eftersom utsläppen av

koldioxid från transportsektorn ökar kontinuerligt och utgör en stor andel av de totala utsläppen så är det angeläget med kraftfulla styrmedel för att främja en långsiktig hållbar utveckling inom transportsektorn, både i Sverige och på EU-nivå. Förnybara bränslen kommer, som regeringen framhåller, att spela en allt viktigare roll inom transportsystemet under de kommande åren allteftersom introduktionstakten ökar. Eftersom det tar lång tid att introducera nya bränslen i systemet och att bygga upp det nödvändiga tekniska kunnandet är det motiverat att stimulera en gradvis introduktion av sådana bränslen. Produktionskostnaderna för förnybara fordonsbränslen är i dag så höga att hel eller delvis befrielse från punktskatter är nödvändig för en ökad introduktion av dessa bränslen. Den politiska överenskommelsen om ett nytt energiskattdirektiv som rådet träffade i mars 2003 innebär förbättrade möjligheter till skattebefrielse för förnybara drivmedel. Det är därför viktigt att EU:s regelverk utformas så att införandet av förnybara bränslen underlättas och att förbättrade möjligheter till incitament ges. I vissa fall hindrar nämligen EU-rätten medlemsstaterna från att införa alternativa bränslen. Vidare måste arbetet inom de internationella luft- och sjöfartsorganisationerna ICAO och IMO fokusera på att finna effektiva lösningar som syftar till att minimera utsläppen från luft- och sjöfart. Arbetet inom ICAO med att skapa ett handelsystem kopplat till Kyotoprotokollet bör fortsätta men EU måste, i enlighet med vad man tidigare fastslagit i det sjätte miljöhandlingsprogrammet, ha en beredskap för att utveckla styrmedel på egen hand. Med det anförda ansluter sig utskottet till regeringens bedömning och föreslår att motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 2 och 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Frisk luft

Utskottets förslag i korthet

Mot bakgrund av vad som anförts i skrivelsen avstyrker utskottet två motionsyrkanden (kd, c) om avgas- och bränslefrågor. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (c) om miljöklassning av fordon.

Skrivelsen

Enligt regeringen krävs fortsatt hög prioritering av arbetet inom EU för att miljökvalitetsmålet Frisk luft skall nås. Bland annat krävs en aktiv medverkan i arbetet med att ta fram en EU-strategi mot luftföroreningar, det s.k. CAFE-programmet. För EU:s arbete med avgas- och bränslefrågor kan regeringen formulera nya målsättningar eftersom de tidigare uppsatta målen i stort sett uppnåtts.

Motionerna

Motionärerna bakom motion 2003/04:MJ234 (v) yrkande 1 anför att Sverige skall fortsätta att vara drivande i utvecklingen av avgas- och bullerkrav för arbetsmaskiner inom konstellationen EU och USA. Enligt motion 2003/04:T468 (kd) yrkande 2 bör regeringen verka för att svavelfri diesel snarast blir standard inom EU. I motion 2003/04:T564 (c) yrkande 21 anfördes att EU:s regler för miljöklassning av bilar bör inkludera utsläpp av fossil koldioxid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör samma bedömning som regeringen att det, även om avgaskraven för bilar och arbetsmaskiner har utvecklats positivt sedan Sverige blev medlem i EU, behövs ytterligare beslut inom EU för att infria delmålen för klimatgaser, flyktiga organiska kolväten, partiklar och kväveoxider till år 2010 och senare. Området omfattas av harmoniserade EU-regler och Sverige bör verka för att EU:s avgasregler för bilar och arbetsmaskiner generellt kompletteras med kravnivåer för alternativa bränslen. Utskottet utgår från att regeringen kommer att fortsätta att vara pådrivande för att EU och USA skall samordna sina avgaskrav. Mot bakgrund av det anförda kan motion 2003/04:MJ234 (v) yrkande 1 i allt väsentligt anses tillgodosedd.

Som framgår av skrivelsen har EU antagit kvalitetskrav för bensen och diesel som innebär att lågsvavliga bränslen införs inom hela gemenskapen fr.o.m. år 2009 (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/17/EG av den 3 mars 2003 om ändring av direktiv 98/70/EG om kvaliteten på bensen och dieselbränslen). Utskottet konstaterar att det genom denna utveckling har skapats förutsättningar för att införa rena och bränsleeffektiva tekniker för såväl lätta som tunga fordon samt större dieseldrivna arbetsmaskiner. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att fortsätta utvecklingen av de gemensamma kvalitetskraven för fossila bränslen. Detta synsätt sammanfaller även med de krav som framförs i motion 2003/04:T468 (kd) yrkande 2. Motionen kan därmed lämnas utan åtgärd i berörd del.

Vidare avstyrks motion 2003/04:T564 (c) yrkande 21. Enligt vad utskottet erfarit har EU inga regler för miljöklassning av fordon.

Gifrfri miljö

Utskottets förslag i korthet

Mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen om regeringens arbete för att påverka EU:s kemikaliepolitik avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden (fp, kd, v, mp), inklusive tre yrkanden om att substitutionsprincipen skall drivas i detta sammanhang. Ett motionsyrkande (mp) om permetrin avstyrks mot bakgrund av pågående arbete i Sverige och EU. Med hänvisning till att EU i december 2003 ratificerade konventionen om kontroll av skadliga, påväxthindrande system avstyrks ett motionsyrkande (kd) om att Sverige bör verka för en ratificering av konventionen.

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att möjligheterna att nå miljökvalitetsmålet Gifrfri miljö i hög grad är beroende av regelutvecklingen i EU. En förutsättning för att det skall vara möjligt att nå målet är därför att det på sikt går att få till stånd strängare regler i EU vad gäller kemikalier inklusive bekämpningsmedel. Arbetet med kemikalie- och bekämpningsmedelagstiftningen måste därför prioriteras högt.

Motionerna

Arbetet med EU:s kemikaliestrategi tas upp av Kristdemokraterna i motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 3 och 2003/04:MJ400 (kd) yrkande 14. Enligt motionärerna bör förslaget tydligare klargöra att de kemikalier som inte uppfyller kraven för registrering skall bli förbjudna. Substitutionsprincipen skall följas så att inga kemikalier godkänns om det finns lika bra, mindre farliga alternativ. De testmetoder för djurförsök som anvisas i kemikaliestadgan skall vara vetenskapligt utvärderade och följa OECD:s riktlinjer för djurförsök. Vidare framhålls att den databas som skall skapas för registrering av kemikalierna bör vara öppen för alla företag som är skyldiga att utvärdera riskerna med sina kemikalier, detta för att minimera onödig användning av djurförsök. Producenterna bör kunna få information om hur de kan få tag på existerande data om de ämnen de blir skyldiga att testa enligt den nya stadgan. Även de producenter som producerar mindre än 1 ton per år av en kemikalie bör få tillgång till databasen. För att minska användningen av djurförsök måste information om alternativa metoder för testning av kemikalier göras tillgänglig för alla producenter. Kemikaliestrategin bör inte heller stipulera vilka testmetoder som skall användas (t.ex. att djurförsök måste användas för vissa kemikalier), utan ha beredskap för att nya teststrategier kommer att utvecklas under arbetets gång. Enligt motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 6 måste Sverige vara pådrivande för att EU:s nya kemikalielagstiftning utformas på ett mer transparent sätt. Enligt motion 2003/04:MJ472 (fp) bör vissa grundläggande principer ligga till grund för kemikaliepolitiken

(yrkande 25). Försiktighetsprincipen måste följas liksom principen om att förorenaren betalar. Utredningsansvaret ligger hos användare/producent vad avser riskutvärdering av kemiska ämnen, vilket dessutom inte bara skall gälla nya kemiska ämnen. Dessutom betonas att det är viktigt att regelverket utformas på ett så smidigt och obyråkratiskt sätt som möjligt. Samordning av delar av regelverken med andra liknande arbeten som sker internationellt, t.ex. GHS (Globally Harmonized System of Chemical Classification and Labelling) bör övervägas. Sverige bör också verka för en snabbare utfasning av miljöpåverkande bottenfärger. I motion 2003/04:K419 (fp) yrkande 13 (delvis) framhålls att EU måste vara drivande när det gäller regler och förbud i fråga om miljöfarliga ämnen. I motion 2003/04:MJ365 (mp) yrkande 4 betonas vikten av att enskilda länder som förbjudit kemiska produkter inte tvingas återinföra dessa.

Enligt motion 2003/04:MJ236 (v) yrkande 5 bör regeringen verka för att riskutvärderingar och information om varors kemikalieinnehåll görs tillgängliga för andra företag och allmänheten. Vidare begärs att regeringen verkar för att kunskapskraven för ämnen som tillverkas och säljs skärps ytterligare (yrkande 6). Regeringen bör verka för att sanktionssystem upprättas för tillämpningen av EU:s system för kontroll av kemikalier (REACH) och att bilagorna grundas på utvärderingar av kunskapsläget internationellt kring testmetoder samt att teststrategier införs för att effektivisera testmetoderna och undvika djurtest (yrkandena 7 och 8). Substitutionsprincipen tas upp i motion 2003/04:MJ236 (v) yrkande 2. Motionärerna anser att regeringen bör verka för att principen skrivs in i REACH. Motsvarande krav framförs även i motionerna 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 7 och 2003/04:MJ365 (mp) yrkande 6. Enligt motion 2003/04:MJ236 (v) yrkande 3 bör regeringen verka för att de ämnen som i dag är klassade som särskilt farliga skall förbjudas utan föregående utvärderingsprocess enligt REACH. Vidare begär motionärerna att regeringen om särskilt farliga ämnen inte förbjuds verkar för att införa tidsbegränsat godkännande av sådana ämnen (yrkande 4). Enligt yrkande 9 bör regeringen verka för att det svenska förbudet mot kemiska produkter som helt eller delvis består av metylenklorid eller tetrakloretylen skall skyddas.

Miljöpartiet framför i motion 2003/04:MJ11 (mp) krav på att Sverige inte skall kringgå EU-förbud mot kemiska produkter genom att tillåta andra produkter med liknande egenskaper (yrkande 6). När exempelvis permetrin, som används för bekämpning av snytbagge i skogsbruket, förbjöds på EU-nivå godkände Kemikalieinspektionen medlet ”Cyper Plus” med den aktiva substansen cypermetrin.

Enligt motion 2003/04:MJ10 (kd) bör Sverige verka för att EU-länderna snarast ratificerar konventionen om kontroll av skadliga, påväxthindrande system. Konventionen innehåller bl.a. ett förbud mot att använda bottenfärger med tennorganiska föreningar fr.o.m. år 2003 och innebär att alla fartyg som i dag är målade med tennorganiska föreningar måste målas om före 2008. De

gamla och nya EU-medlemmarna utgör tillsammans 25 stater med över 25 % av världstonnaget, vilket är vad som krävs för att konventionen skall träda i kraft (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

I februari 2001 presenterade kommissionen en vitbok med förslag till en ny kemikaliestrategi inom EU. I strategin ingår ett nytt system för kontroll av kemikalier, vilket benämns REACH (Registration Evaluation and Authorisation of CHEMicals). REACH innebär att kemiska ämnen måste testas och registreras innan de får marknadsföras. I dag finns sådana krav enbart för nya ämnen. Särskilt farliga ämnen måste godkännas innan de får användas. Med särskilt farliga ämnen avses cancerogena, mutagena och reproduktionsstörande ämnen (CMR-ämnen) samt stabila organiska ämnen (persistent organic pollutants, POP). Strategin bygger på försiktighetsprincipen och substitutionsprincipen. Den lägger ett tydligt ansvar på industrin för att testa kemiska ämnen, bedöma riskerna med dem och vidta riskbegränsande åtgärder. Utskottet anförde i samband med riksdagens behandling av propositionen Kemikaliestrategi för giftfri miljö (bet. 2000/01:MJU15 s. 9) följande. De varor och kemikalier som används i Sverige är till övervägande delen tillverkade eller framställda i något annat land. Därför är det viktigt för Sverige att på internationell och europeisk nivå aktivt och kraftfullt verka för att farliga ämnen skall fasas ut för att därigenom göra det möjligt att nå målet Giftfri miljö. Det är också viktigt att EU:s regelsystem används på ett optimalt sätt. När det gäller EU:s kemikaliestrategi gör utskottet samma bedömning som regeringen att det är synnerligen angeläget att verka för att den får ett innehåll som kan bidra till att lösa många av de frågor som har betydelse för möjligheterna att nå en giftfri miljö. Det är också viktigt att försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen är vägledande för arbetet med att begränsa risker från användningen av kemikalier som sådana och i varor. I den föreslagna strategin framhålls som ett viktigt mål att främja ersättning av farliga ämnen med sådana som är mindre farliga om det finns lämpliga alternativ. Enligt kommissionen kommer det ökade ansvaret för användare i senare led av tillverkningskedjan och den förbättrade informationen till allmänheten att skapa stor efterfrågan på ersättningskemikalier som testats i tillfredsställande omfattning och som är säkra för den avsedda användningen.

Som regeringen påpekar i skrivelsen har kemikaliefrågorna hög prioritet för svensk del. EU:s regler på kemikalieområdet omfattar s.k. totalharmoniserade direktiv där möjligheterna till avvikande nationella regler är små. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är av stor betydelse att Sverige har en starkt pådrivande roll i det fortsatta lagstiftningsarbetet både vad gäller kemikalier och bekämpningsmedel. Att påverka EU-lagstiftningen på området är av stor betydelse för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Viktiga hörnstenar i detta arbete bör vara försiktighets- och substitutionsprinciperna. Att ny lagstiftning är under utarbetande och de stora förändringarna i regelverket innebär att de närmaste 5–10 åren kan vara avgörande för vilken

skyddsnivå kemikalie- och bekämpningsmedelskontrollen i EU kommer att hamna på under en lång tid framöver. Det kan förekomma att enskilda länder som har förbjudit kemiska produkter, t.ex. bekämpningsmedel, tvingas att åter tillåta dessa. Sverige bör verka för att länder som redan förbjudit en produkt inte skall tvingas att återinföra den. Det är viktigt att enskilda länder är pådrivande och goda föredömen. Som utskottet framhållit ovan (se avsnittet om allmänna förutsättningar för miljöarbetet i EU) bör Sverige utnyttja den s.k. miljögarantin i artikel 95 i EG-fördraget när förutsättningarna för att införa strängare nationella åtgärder anses föreligga, i syfte att försöka flytta fram EU:s positioner när det gäller miljöanpassning av kemikalieanvändningen. Utskottet har bildat en särskild kemikaliegrupp för REACH. Syftet är att inhämta kunskaper om kommissionens förslag till kemikalielagstiftning för att i ett tidigt skede kunna delta i lagstiftningsprocessen. Med hänvisning till det anförda bör riksdagen inte vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2003/04: MJ10 (kd) yrkande 3, 2003/04: MJ12 (fp) yrkande 6, 2003/04: MJ236 (v) yrkandena 3–9, 2003/04: MJ365 (mp) yrkande 4, 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 14, 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 25 och 2003/04: K419 (fp) yrkande 13 (delvis).

Det ovan anförda innebär att även motionerna 2003/04: MJ11 (mp) yrkande 7, 2003/04: MJ236 (v) yrkande 2 och 2003/04: MJ365 (mp) yrkande 6 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Med anledning av motion 2003/04: MJ11 (mp) yrkande 6 vill utskottet anföra följande. Permetrin togs bort från marknaden av det tillverkande företaget som i stället ville satsa på andra ämnen i den grupp som permetrin ingår i (drygt 20 ämnen). KemI beslutade att, i avvaktan på alternativ (mekanisk) teknik, tillåta användning av cypermetrin i skogsbruk under en kort övergångsperiod. Beslut om godkännande av cypermetrin har ännu inte fattats på EU-nivå men förväntas i början av 2004. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionen i berörd del.

EU ratificerade konventionen om kontroll av skadliga, påväxthindrande system i december 2003. Motion 2003/04: MJ10 (kd) yrkande 5 kan därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Säker strålmiljö

Utskottets förslag i korthet

Mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen avstyrker utskottet två motionsyrkanden (fp, kd) om åtgärder för kärnsäkerhet. Ett motionsyrkande (s) om den kärntekniska anläggningen i Sellafield avstyrks bl.a. mot bakgrund av regeringens agerande i frågan.

Skrivelsen

Enligt regeringen uppnås miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö i första hand genom åtgärder på nationell nivå. På strålskyddsområdet finns också ett omfattande internationellt samarbete. Inom ramen för EU-arbetet anser regeringen att följande frågor bör prioriteras; att få ett EG-direktiv för klassificering av fast radioaktivt avfall och kontaminerade produkter som inte är relaterade till kärnkraft, att stödja säkerhets- och strålskyddsarbete i anslutningsländerna och i Ryssland samt att öka kunskaperna om potentiella hälsorisker förknippade med elektromagnetisk strålning, särskilt i tillämpningsområden där många individer utsätts för strålning.

Motionerna

I motion 2003/04:K419 (fp) framhålls att kärnsäkerheten i Ryssland och i östra och centrala Europa bör utgöra ett viktigt mål för EU:s biståndsinsatser med målet att främja en säker energiproduktion (yrkande 13 delvis). Kristdemokraterna hävdar i motion 2003/04:K416 (kd) yrkande 39 (delvis) att det för att eliminera risken för kärnkraftsolyckor krävs en EU-standard för verkens säkerhet. För att minimera riskerna behöver arbetet med att förbättra teknik- och rutinsäkerhet stödjas, inte minst i de nya medlemsländerna. Motion 2003/04:MJ459 (s) tar upp frågan om utsläpp från den kärntekniska anläggningen i Sellafield. Enligt motionären fortsätter utsläppen av teknetium (Tc-99), i strid med gällande internationella avtal på miljöområdet. Det är viktigt att protesterna mot Storbritanniens agerande fortsätter.

Utskottets ställningstagande

I likhet med regeringen anser utskottet att miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö inte bara uppnås genom åtgärder på nationell nivå. På strålskyddsområdet finns ett omfattande internationellt samarbete där inte minst arbetet inom EU har stor betydelse. Som regeringen framhåller bör inom EU-arbetet ett EG-direktiv för klassificering av fast radioaktivt avfall och kontaminerade produkter som inte är relaterade till kärnkraft prioriteras. Vidare krävs fortsatta ansträngningar när det gäller att stödja säkerhets- och strålskyddsarbete i anslutningsländerna och i Ryssland samt att öka kunskaperna om potentiella hälsorisker förknippade med elektromagnetisk strålning, särskilt i tillämpningsområden där många individer utsätts för strålning. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna 2003/04:K419 (fp) yrkande 13 delvis och 2003/04:K416 (kd) yrkande 39 (delvis) lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet konstaterade i samband med propositionen om förstärkt strålskydd att bl.a. Sverige under lång tid inom olika forum aktualiserat och ifrågasatt de radioaktiva utsläppen från anläggningen i Sellafield (bet. 1999/2000:MJU15 s. 9). Vidare konstaterades att den brittiska regeringen vid flera tillfällen uppmärksammats på nödvändigheten av att problemen kring denna anläggning får en lösning. Ansträngningarna måste fortsätta med att ytterligare minska eller eliminera utsläpp och läckage av radioaktiva ämnen

till den marina miljön. Utskottet förutsatte därvid att regeringen följer den fortsatta utvecklingen när det gäller de påtalade bristerna i säkerheten vid anläggningen i Sellafield och att tillstånd till ytterligare leveranser av använt kärnbränsle inte ges förrän dessa problem har åtgärdats på ett tillfredsställande sätt. Vidare välkomnar utskottet miljöminister Lena Sommestads uttalande om att hon vid det senaste ministermötet inom OSPAR (Oslo-Pariskonventionen) i juni 2003 åter framförde Sveriges oro över teknetiumutsläppen från Sellafield och det faktum att utsläppen inte har varit i överensstämmelse med den strategi för radioaktiva ämnen som OSPAR enats om. Vid mötet aviserade Storbritannien att ett nio månader långt uppehåll i utsläppen kommer att göras, under vilket utvecklings- och forskningsinsatser kommer att ske för att utreda om en framtagen metod att rena utsläppen av teknetium-99 är praktiskt genomförbar. Om metoden visar sig lyckad förväntas slutprodukten kunna placeras i ett framtida slutförvar på land (se frågesvar 2002/03:1282). Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis kommer att i erforderlig utsträckning följa frågan om utsläppen av teknetium till havet. Utskottet anser därmed att motion 2003/04:MJ459 (s) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (fp, kd, c) om internationellt samarbete för att skydda den marina miljön, mot bakgrund av bl.a. de redan vidtagna åtgärder som redovisas i skrivelsen.

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att Sverige bör driva på EG-kommissionens arbete med en strategi för att skydda och bevara den marina miljön samt för att skapa nätverk av skyddade områden. Arbetet med att minska andra länders utsläpp av närsalter måste intensifieras. Sverige skall också aktivt verka för en gemensam, uthållig och effektivt kontrollerad fiskepolitik, som baseras på ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen. Sverige bör vidare driva frågan om att Östersjön behöver strängare regler än andra havsområden när det gäller åtgärder mot förorenande utsläpp från sjöfarten.

Motionerna

Motion 2003/04:MJ284 (kd) uppmärksammar behovet av internationellt miljösamarbete. Av Nordsjöns totala skräp tar Bohuslän emot mer än 10 % trots att kusten utgör mindre än 2 % av den totala kustlinjen kring Nordsjön. Marint skräp är ett av många miljöproblem som drabbar Nordsjön. Problemet är internationellt och måste lösas med gemensamma insatser (yrkande 1). Mot bakgrund av att Östersjön är så allvarligt hotad begär Centerpartiet i motion 2003/04:MJ334 (c) att Sverige skall verka för att inrätta en Östersjöregering

med kraftfull beslutskompetens. Denna form av beslutsfattande organ skulle vara ett helt nytt verktyg för internationellt miljöarbete. Det kräver att nationerna samt EU ger upp en del av sitt beslutsfattande till förmån för Östersjöregeringen. Den nya beslutsnivån får mandat att fatta beslut inom områden som berör aktiviteter som påverkar Östersjön, t.ex. transporter, sjöfart, gränsvärden för utsläpp av kemikalier och fiske (yrkande 2). Vidare framhålls att värnandet av miljön i och kring Östersjön är en gemensam europeisk angelägenhet. Östersjön representerar en unik miljö i Europa, bl.a. genom det bräckta vattnet. Den är hotad av övergödning, hårt fisketryck och utsläpp av olja och miljögifter. Samarbetet inom EU borde kunna utnyttjas i betydligt större utsträckning än i dag för att skydda miljön i Östersjön (yrkande 5). Folkpartiet betonar i motion 2003/04:MJ472 (fp) vikten av internationell miljösamverkan för att lösa problem runt Östersjön och Västerhavet vad gäller bl.a. övergödning och fiskedöd. Internationellt måste Sverige även hårt driva en översyn och harmonisering av tillämpningen av de lagar och konventioner som fortfarande gör haven till ”allas rätt men ingens ansvar” vad gäller utsläpp och rovdrift på havets naturresurser (yrkande 2 delvis). Kristdemokraterna tar i motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 4 upp betydelsen av åtgärder inom EU mot oljeutsläpp till havs. Den största delen av oljeutsläppen sker inte vid tankbåtsolyckor utan i samband med rengöringen ombord på olika typer av fartyg. Sverige måste fortsätta att vara pådrivande inom EU samt de internationella organ som finns för havsmiljön. Vidare framhålls att transport av olja i enkelskroviga fartyg snarast bör förbjudas inom Sveriges ekonomiska zon. EU bör ge teknikbistånd till de nya medlemsländerna så att de kan uppgradera sina fartyg i sjösäkerhetshänseende. I motion 2003/04:MJ12 (fp) framhålls att EU måste ställa högre krav på Ryssland i arbetet med att få bort undermåliga oljetransporter till havs och att få Östersjön klassat som särskilt känsligt område. Genom den stora ryska exporten av bl.a. olja till EU finns stora möjligheter att ställa miljökrav som exempelvis kan påskynda utfasningen av undermåligt tonnage. Vidare betonas vikten av att regeringen så snart som möjligt ansöker hos IMO (International Maritime Organization) om att svenskt vatten i Östersjön skall få status som särskilt känsligt havsområde (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen påpekar i skrivelsen är miljön i många av Sveriges kust- och havsområden starkt påverkad av övergödning, miljögifter, överutnyttjande och fysisk exploatering. Utskottet delar regeringens uppfattning att möjligheterna att lösa problemen och därmed nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård är beroende av ett utvecklat EU-samarbete och utgår från att Sverige genom EU fortsatt driver havsmiljöfrågorna i internationella marina konventioner. Efter EU:s utvidgning i maj 2004 kommer Östersjön att omgärdas av EU-stater. EU:s arbete bör prioriteras högt och särskild vikt bör fästas vid EG-kommissionens arbete med att utarbeta en strategi för att skydda och bevara den marina miljön. Vidare bör stor uppmärksamhet ägnas kom-

missionens kommande utvärdering av vilka effekter Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG av den 27 november 2000 om mottagningsanläggningar för fartygsgenererat avfall har fått på miljön. Syftet är att undanröja bl.a. risken för avsiktliga oljeutsläpp från sjöfarten. Sverige bör vid behov driva på de regelförändringar som behövs för att direktivet skall uppfylla detta syfte. Utskottet gjorde i betänkande 2002/03:MJU6 ett tillkännagivande med innebörd att regeringen så snart som möjligt bör ansöka hos IMO (International Maritime Organization) om att svenskt vatten i Östersjön skall få status som särskilt känsligt havsområde. Vidare anförde utskottet att regeringen bör påskynda arbetet inom Helcom för att även övriga länder i Östersjöregionen skall kunna få sina vatten klassade som särskilt känsliga havsområden samt att arbetet med att analysera behovet av och utarbeta förslag till de skyddsåtgärder som klassningen medger bör prioriteras. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet att en ansökan om att få Östersjön, utanför ryska vatten, klassat som särskilt känsligt område lämnades in till IMO i december 2003. Bakom ansökan stod Sverige, Tyskland, Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen och Polen. Vid miljörådsmötet i Bryssel den 22 december 2003 uppmanade Sverige övriga medlemsstater och anslutningsländerna att stödja ansökan när den behandlas i IMO under våren 2004. Sverige hänvisade bl.a. till den stora andel oljetankrar som trafikerar Östersjön. Det anförda innebär enligt utskottets mening att regeringen är uppmärksam på de angelägna frågor som tas upp i motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 4 samt 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 7, 2003/04:MJ284 (kd) yrkande 1, 2003/04:MJ334 (c) yrkandena 2 och 5 samt 2003/04:MJ472 (fp) yrkande 2 (delvis). Utskottet föreslår därför att riksdagen lämnar berörda motionsyrkanden utan åtgärd.

Levande skogar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag (fp) om EU:s skogsbruksstrategi då det anses tillgodosett med vad regeringen anför i skrivelsen.

Skrivelsen

Miljökvalitetsmålet Levande skogar kan enligt regeringen fortsatt genomföras effektivt genom nationella beslut, insatser och åtgärder. Området är prioriterat i den nationella naturvårdspolitiken. Måluppfyllelsen är även beroende av insatser inom andra målområden, främst Myllrande våtmarker och Bara naturlig försurning. Samarbete inom EU måste bedrivas med beaktande av subsidiaritetsprincipen. Inom EU bör Sverige därför främst verka för att dessa miljökvalitetsmål kan uppnås, t.ex. genom gemenskapsinsatser som motverkar luftföroreningar. Sverige bör arbeta aktivt för att de åtgärder för miljöövervakning och de gemensamma aktiviteter som beslutas utformas så att de kan skapa synergieffekter med våra nationella övervakningssystem.

Motionen

Folkpartiet framhåller i motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 5 att Sverige fortsättningsvis skall ha en nationell bestämmanderätt över skogspolitiken och att EU:s skogsbruksstrategi skall respektera och komplettera medlemsländernas skogspolitik.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i skrivelsen finns det inom EG:s fördrag ingen grund för en gemensam skogspolitik. EU:s skogsbruksstrategi respekterar och kompletterar medlemsländernas nationella skogspolitik. Utskottet delar regeringens ståndpunkt att inom EU driva linjen om en fortsatt nationell bestämmanderätt för skogspolitiken i enlighet med den s.k. subsidiaritetsprincipen. Det hindrar dock inte att EU-samarbetet på olika politikområden som t.ex. det miljöpolitiska får direkta konsekvenser för det svenska skogsbruket. Motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 5 kan därmed anses tillgodosedd.

Ett rikt odlingslandskap

Utskottets förslag i korthet

Utskottet är i avvaktan på resultatet av det fortsatta arbetet med översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken inte berett att föreslå någon riksdagens åtgärd och avstyrker därmed ett motionsyrkande (kd) om bevarandet av ett rikt odlingslandskap. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (kd) om genmodifierade organismer mot bakgrund av vad utskottet tidigare anfört.

Skrivelsen

Enligt skrivelsen är miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap direkt beroende av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP). Sverige bör därför verka för att de generella produktions- och direktstöden på sikt avvecklas och ersätts med riktade, väl motiverade och målrelaterade stöd som bidrar till att jordbrukets negativa miljöeffekter minskar medan de positiva miljöeffekterna, bl.a. hävden och bevarandet av odlingslandskapet med dess höga natur- och kulturmiljövärden, förstärks.

Motionerna

Kristdemokraterna framhåller i motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 6 att EU:s finansieringsdel av miljö- och landsbygdsprogrammet bör öka. Vidare bör försiktighetsprincipen gälla för EU:s politik vad gäller genmodifierade organismer (GMO) (yrkande 1 delvis). Märkningssystem bör införas för att konsumenterna skall kunna fatta beslut om konsumtion av livsmedel där GMO funnits med i framställningsprocessen. Forskningen om genmodifierade livsmedel bör stärkas. Utsättning av genetiskt modifierade organismer bör för

närvarande inte tillåtas i öppen odling utan endast i tillståndsprövade försöksodlingar. Växt- och djurförädling kan förstärka utarmningen av det genetiska kapitalet genom att konkurrera ut befintliga sorter och raser. En så bred genetisk bas som möjligt är en form av försäkring inför en okänd framtid.

Utskottets ställningstagande

Regeringen anför i skrivelsen att ett av de viktigaste styrmedlen för att uppnå flera av de fastställda delmålen för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är miljö- och landsbygdsprogrammet som delvis finansieras inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige aktivt skall verka för att den gemensamma jordbrukspolitiken reformeras så att de generella produktions- och direktstöden på sikt avvecklas. De bör ersättas med riktade, väl motiverade stöd inom miljö- och landsbygdsutveckling för att möjliggöra ett bevarande av den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Jordbrukspolitiken måste utformas på ett sätt som möjliggör bevarande av odlingslandskapet, och vid dess genomförande skall hänsyn tas till effekterna för den biologiska mångfalden och möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. EU:s gemensamma jordbrukspolitik har en direkt inverkan på ett flertal miljö kvalitetsmål såsom Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Giftfri miljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Levande sjöar och vattendrag, särskilt när det gäller de delmål som berör biologisk mångfald. Inom EU behöver därför Sverige fortsätta att verka inom bl.a. den gemensamma jordbrukspolitiken så att ytterligare miljö hänsyn tas som stärker möjligheterna att nå mål och delmål. Detsamma gäller för de nationella möjligheter som ges inom ramen för den nyligen beslutade halvtidsreformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Ett av de viktigaste styrmedlen för att uppnå flera av de fastställda delmålen för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är miljö- och landsbygdsprogrammet som delvis finansieras inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Utskottet instämmer i att Sverige aktivt skall verka för att jordbrukspolitiken reformeras så att de generella produktions- och direktstöden på sikt avvecklas och ersätts med riktade, väl motiverade stöd inom miljö- och landsbygdsutveckling för att möjliggöra att den biologiska mångfalden i odlingslandskapet skall kunna bevaras. I detta sammanhang bör även uppmärksammas att utredningen om halvtidsutvärderingen av miljö- och landsbygdsprogrammet nyligen presenterade sitt betänkande Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet (SOU 2003:105). Utskottet är i avvaktan på resultatet av det fortsatta arbetet inte berett att föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 6. Motionen bör därmed lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet konstaterade i betänkande 2002/03: MJU11 Genteknik, m.m. att EG:s rättsakter på livsmedelsområdet till övervägande del är totalharmoniserade, vilket innebär att det inte är tillåtet för ett medlemsland att ha vare sig

strängare eller mer liberala bestämmelser om livsmedelshantering. När det gäller nationella bestämmelser om genmodifierade organismer (GMO) återfinns dessa i miljöbalken (1998:808). Miljöbalken innehåller grundläggande och övergripande bestämmelser om bl.a. tillståndskrav och tillsyn. Mer detaljerade bestämmelser finns i förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer, i förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer och i myndighetsföreskrifter. I miljöbalken finns även krav på märkning av GMO. Myndigheterna skall säkerställa att en adekvat märkning finns så att det klart och tydligt framgår att det är fråga om en GMO. Den svenska lagstiftningen baseras på två EG-direktiv, 90/219/EEG, ändrat genom direktiv 98/81/EG, och 90/220/EEG upphävt genom direktiv 2001/18/EG. Direktiv 98/81/EG reglerar innesluten användning av GMO. Med innesluten användning menas verksamhet där det finns något hinder (t.ex. växthus och laboratorier) som begränsar organismernas kontakt med miljön. Direktiv 2001/18/EG reglerar avsiktlig utsättning av GMO i miljön. Direktiv 2001/18/EG har genomförts i svensk rätt genom förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Med organism avses en levande biologisk enhet (t.ex. ett frö, en frukt eller pollen) som kan föröka sig eller överföra genetiskt material till någon annan organism. Lagstiftningen syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt säkerställa att etiska hänsyn tas vid den gentekniska verksamheten. Utskottet avstyrker motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 1 (delvis) i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

God bebyggd miljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen ett motionsyrkande (s) om behovet av att se över EU:s avfallsdefinition.

Skrivelsen

Under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö är det framför allt övergripande frågor om produkter och avfall i ett livscykelperspektiv som kräver ett omfattande arbete med insatser på EU-nivå. I detta ingår att medverka i kommissionens arbete med att utforma en integrerad produktpolitik (IPP) och de tematiska strategierna om resurshantering och avfallsåtervinning samt om stadsmiljön. Inom byggområdet är energi- och inomhusmiljöfrågor centrala. Enligt regeringen bör Sverige arbeta för att föra in miljö, hälsa och livscykel-tänkande i byggproduktivet. Även energianvändning i byggnader och bullerkrav på transportmedel är centrala i EU-arbetet.

Motionen

Enligt motionärerna bakom motion 2003/04: MJ460 (s) finns det behov av att se över EU:s avfallsdefinition. Det som enligt definitionen i dag betecknas som avfall borde i stället kallas förädlad råvara eller resurs. En översyn av EU:s avfallsdefinition är därför något som regeringen snabbt borde initiera, anser motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför i skrivelsen är det viktigt att i den tematiska strategin för förebyggande och återvinning av avfall särskilt driva frågan om att stimulera en mer miljöanpassad produktutveckling och efterfrågan samt skapa en mer attraktiv marknad för återvunna material samt att se över definitionen av avfall och dess konsekvenser för återvinning. Med det anförda bör motion 2003/04: MJ460 (s) lämnas utan vidare åtgärd.

Vissa verktyg för att genomföra prioriteringarna

Lagstiftning och ekonomiska styrmedel

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (mp) om bättre tillämpning av gemenskapslagstiftningen på miljöområdet då yrkandet anses tillgodosett genom vad som anförs i skrivelsen. Ett antal motionsyrkanden om ekonomiska styrmedel (fp, kd, mp) avstyrks mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen samt vad riksdagen tidigare anfört beträffande beslutsfattande i skattefrågor. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (kd) om internalisering av miljökostnader med hänvisning till vad som anförs i skrivelsen. Ett motionsyrkande (mp) om att använda styrmedel som gränskorrigerade koldioxidavgifter eller koldioxidrelaterade importavgifter avstyrks med hänvisning till att ett sådant system förefaller tveksamt ur ett WTO-perspektiv.

Skrivelsen

Regeringen anser att ett viktigt styrmedel för att genomföra EU:s miljöpolitik är lagstiftning och tillämpning av EU-rätten. När det gäller ekonomiska styrmedel bör Sverige verka för att miniminivåer för miljörelaterade skatter införs på EU-nivå inom fler områden samt att miniminivåerna sätts till lämpliga nivåer. Sverige bör också fortsatt verka för att nya marknadsbaserade styrmedel som handel med utsläppsrätter införs i större utsträckning inom EU. Målet bör vara att internalisera externa miljökostnader. Det bör utredas om de svenska miljömålen kan uppnås med det befintliga EU-regelverket för statligt stöd för miljön och där särskilt reglerna för stöd till förnybar energi.

Motionerna

Enligt motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 12 skall regeringen verka för att uppnå en bättre tillämpning av gällande gemenskapslagstiftning på miljöområdet.

Kristdemokraterna framför i motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 8 krav på att beslut om miniminivåer på miljöavgifter skall kunna fattas genom majoritetsbeslut. Enligt motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 8 måste EU:s bestämmelser ändras för att möjliggöra majoritetsbeslut för vissa ekonomiska styrmedel på miljöområdet såsom skatt på utsläpp av koldioxid och svavel samt konstgödsel. Vidare framhålls att effekterna av utsläpp av växthusgaser är gränsöverskridande och att beslut om miniminivåer bör kunna fattas med kvalificerad majoritet (yrkande 9). I motion 2003/04:MJ401 (mp) yrkande 19 (delvis) anføres att Sverige bör stödja majoritetsbeslutsfattande beträffande en gemensam miniminivå för koldioxidskatten inom EU. Även enligt motion 2003/04:K416 (kd) yrkande 39 (delvis) bör majoritetsbeslut införas som beslutsmodell för minimiavgifter på växthusgaser. I motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkas att Sverige kraftfullt skall verka för att beslut om miniminivåer för miljöskatter fattas med kvalificerad majoritet (yrkande 8). I motion 2003/04:K419 (fp) 13 delvis framhålls det angelägna i att EU beslutar om en lägsta nivå för en koldioxidavgift i EU-länderna. I motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 10 yrkas att Sverige aktivt bör verka för att EU i internationella förhandlingar driver frågan om införande av minimiskatter på bränsle för flyg och fartyg i internationell trafik. I avvaktan på att detta blir möjligt bör arbetet inriktas mot införandet av minimiskatter för flyg- och fartygstafrik inom unionen. I motion 2003/04:MJ401 (mp) yrkande 20 (delvis) framhålls att Sverige skall inta en aktiv och pådrivande roll i arbetet för att åstadkomma en internationell koldioxidskatt som omfattar bunkerbränslen. Detta kan t.ex. ske genom initiativ riktade mot den internationella luftfartsorganisationen ICAO. Enligt motion 2003/04:MJ401 (mp) bör Sverige verka för att EU:s mineraloljedirektiv ändras så att alla biobränslen gynnas. Undantaget för beskattning av biobränslen, exempelvis etanol, skall förlängas till år 2015 (yrkande 19 delvis).

Motion 2003/04:MJ10 (kd) tar upp frågan om internalisering av miljökostnaderna för produktion och transport av varor, såväl på den inre marknaden som i internationella handelsavtal. Motionärerna anser att EU:s upphandlingsregler bör kompletteras med krav på att också miljökostnader vägs in (yrkande 9 delvis).

Miljöpartiet anser i motionerna 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 3 och 2003/04:MJ401 (mp) yrkande 19 (delvis) att Sverige bör undersöka möjligheterna att på nationell nivå eller EU-nivå använda styrmedel som gränskorrigerade koldioxidavgifter eller koldioxidrelaterade importavgifter. Syftet är att ge ekonomiska incitament för industriländer som ännu inte ratificerat Kyotoprotokollet att göra så. Finns inte sådana möjligheter nu bör Sverige verka för att dessa skrivs in i framtida klimatöverenskommelser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 12 om att regeringen skall verka för att uppnå en bättre tillämpning av gällande gemenskapslagstiftning på miljöområdet. Av skrivelsen framgår att regeringen anser att ett viktigt styrmedel är EU-rätten, både vad gäller antagandet av nya rättsakter och efterlevnaden av dessa. En förutsättning för att EU:s miljöregler skall verka fullt ut, och i förekommande fall leda till minskad belastning på den svenska miljön, är att de verkligen genomförs och tillämpas av samtliga medlemsländer. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att arbeta för att förbättra situationen på detta område. En möjlighet att verka för detta är inom ramen för EU:s nätverk för genomförande och tillämpning av miljölagstiftningen (IMPEL). Motionen i berörd del får därmed anses tillgodosedd.

Utskottet delar regeringens uppfattning att Sverige bör verka för att minimivåer för miljörelaterade skatter införs på EU-nivå inom fler områden samt att minimivåerna sätts till lämpliga nivåer. I energiskattedirektivet införs minimiskattenivåer för kol, naturgas och el samt höjda minimivåer för oljor. De fastlagda nivåerna är dock låga och Sverige bör verka för höjda minimiskattenivåer på fossila bränslen. Energiskattedirektivet ger medlemsstaterna möjlighet att beskatta bränsle för yrkesmässigt flyg och sjöfart nationellt och via bilaterala avtal mellan medlemsstater inom EU. Som regeringen framhåller bör Sverige undersöka möjligheterna att införa en sådan beskattning. Om det är möjligt att införa någon form av beskattning av flyg- och sjöfartsbränslen och om detta kan leda till minskad miljöpåverkan bör införandet av en sådan skatt kunna övervägas. Sverige bör i detta sammanhang verka för att EU internationellt driver att särskilda åtgärder vidtas för att minska utsläpp av växthusgaser från luftfarten och sjöfarten, såsom anges i det sjätte miljöhandlingsprogrammet. Utskottet instämmer i vad skatteutskottet tidigare anfört i samband med riksdagens behandling av skrivelsen Europeiska konventet om EU:s framtid (2003/04:SkU2y) om att en förutsättning för att riksdag och regering skall kunna driva en effektiv ekonomisk politik är att en oinskränkt rådighet över beslut som rör skatter finns kvar på den nationella nivån. Skatteutskottet konstaterade vidare att de utgångspunkter för arbetet i regeringskonferensen beträffande skattefrågor som redovisas i skrivelsen kan förväntas få stöd av en stor majoritet av riksdagens ledamöter. Mot denna bakgrund fanns inte någon erinran mot regeringens utgångspunkt beträffande skattefrågor i de fortsatta förhandlingarna, d.v.s. att hålla fast vid kravet på enhällighet när EU skall besluta i skattefrågor. Det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet delade skatteutskottets uppfattning (bet. 2003/04:KUU1 s. 121). Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 8, 2003/04:MJ11 (mp) yrkandena 8–10, 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 8, 2003/04:MJ401 (mp) yrkandena 19 (delvis) och 20 (delvis), 2003/04:K416 (kd) yrkande 39 (delvis) samt 2003/04:K419 (fp) yrkande 13 (delvis).

Som regeringen anför i skrivelsen är syftet med ekonomiska styrmedel på miljöområdet att internalisera miljökostnaden i priset på varor och tjänster som påverkar miljön så att förorenaren betalar. Inte minst skattesystemets utformning har betydelse för miljöstyrningen. Utskottet anser att motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 9 (delvis) bör lämnas utan åtgärd i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

Med anledning av motionerna 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 3 och 2003/04:MJ401 (mp) yrkande 19 (delvis) vill utskottet anförda följande. WTO-regelverket (GATT) medger knappast att ett land inför en straffavgift för att få andra länder att ratificera ett miljöavtal. Däremot finns det möjlighet att under vissa förutsättningar belägga importvaror med en gränsskattejustering eller gränsskattejustering motsvarande en avgift eller skatt som tas ut på inhemska varor. En förutsättning är att justeringen inte är diskriminerande (varken vad gäller tillämpning eller nivåer). Det är dock viktigt att göra en distinktion mellan skatter på varor när de konsumeras (indirekta skatter) och när de produceras (direkta skatter). En skatt som berör hur en vara har producerats är mer komplicerad från WTO-synpunkt. Enligt vad utskottet erfårit är det tveksamt om det är tillåtet att tillämpa sådana skatter på importvaror, något som kan uppfattas som diskriminering mellan s.k. *like products* (motsvarande varor). Detta är något som speciellt u-länderna fruktar. Det finns undantagsregler i GATT-avtalet, men det är tveksamt om de tillåter gränsskatter som är förknippade med hur importvaran är producerad (speciellt om produktionsmetoden inte avspeglas fysiskt i produkten). Bättre än införande av denna typ av åtgärder (speciellt då det gäller hur varor produceras) är självfallet bi- eller multilaterala överenskommelser. Sammanfattningsvis förefaller förslaget åtminstone delvis (vad avser motiv och om det berör hur varor producerats) vara tveksamt från ett WTO-perspektiv. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna i berörda delar.

Offentlig upphandling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (kd, mp) om offentlig upphandling med hänvisning till vad som anförts i skrivelsen och de nya EG-direktiv om offentlig upphandling som nyligen antagits.

Skrivelsen

Sverige bör fortsätta att påverka utformningen och tolkningen av EG:s upphandlingslagstiftning så att den i ökad utsträckning ger möjlighet att ställa miljökrav.

Motionerna

I motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 7 uppmärksammas EU:s regler för offentlig upphandling och möjligheten att välja bort produkter som framställts genom användande av genetiskt modifierade organismer. Enligt motionärerna bör Sverige verka för att EU:s regler för offentlig upphandling uttryckligen medger myndigheter att avstå från produkter som framställts genom användande av genetiskt modifierade organismer. Vidare bör EU:s upphandlingsregler kompletteras med krav på att också miljökostnader vägs in (yrkande 9 delvis). Det bör i direktiven införas en möjlighet att väga in sträckan som produkten har färdats (yrkande 11).

Nuvarande regelverk medger inte att man i samband med offentlig upphandling ställer krav på att en vara är miljömärkt eller på produktionsprocessen, påpekas i motion 2003/04:MJ11 (mp). Om inte förbättring sker bör regeringen uppmana kommissionen att dra tillbaka sitt förslag eller söka ett klagörande från EG-domstolen genom att driva ett fall med krav motsvarande EU:s miljömärkning (yrkande 12).

Utskottets ställningstagande

En revidering av EG-direktiven om offentlig upphandling av varor och tjänster har nyligen skett efter avslutad förlikning mellan Europaparlamentet och EU:s ministerråd. De nya reglerna innebär en ökad möjlighet att ställa generella miljökrav, eftersom principen om integration av miljöhänsyn inom offentlig upphandling uttryckligen skrivits in i direktiven. Möjligheten att ställa miljökrav under en varus hela livscykel, inklusive produktionsprocessen, har också ökat. Exempel på ett sådant krav är att använda el från förnybara energikällor. Vidare ges möjlighet att ställa miljökrav som kan gagna samhället i stort och inte endast den upphandlande organisationen. Exempel på detta är krav på koldioxidutsläpp och kemikalier. Flera domar i EG-domstolen har också gått i samma riktning som de nya direktiven. Som regeringen framhåller bör Sverige även i fortsättningen aktivt försöka påverka EG:s upphandlingslagstiftning och tolkningen av lagstiftningen så att den ger möjlighet att ställa miljökrav på hög nivå. Utskottet anser att syftet med motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkandena 7, 9 (delvis) och 11 samt 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 12 i allt väsentligt är tillgodosett. Motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Avveckling av stöd som påverkar miljön i negativ riktning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsyrkanden (mp) om miljöskadliga subventioner mot bakgrund av vad som anförs i skrivelsen. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (fp) om EU:s strukturfonder.

Skrivelsen

Enligt regeringen bör i första hand miljöskadliga subventioner som motverkar en hållbar utveckling avskaffas och i andra hand bör de reformeras. Reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken bör bl.a. inriktas mot att främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion. Den gemensamma fiskeripolitiken bör förändras så att stöden utformas så att de gynnar ett hållbart nyttjande av fiskeresurserna.

I skrivelsen framhålls vidare att hållbar utveckling även fortsättningsvis bör vara det övergripande målet för sammanhållningspolitiken. Utvidgningen av EU ställer stora krav på utjämning av levnadsstandarden mellan nya och gamla medlemsstater men också på mer aktiva insatser för att förbättra miljöförhållandena i de nya medlemsstaterna. I samband med förestående översyner av bestämmelserna för EG:s regional- och strukturpolitik, biståndspolitik och andra gemensamma politikområden bör Sverige verka för att politiken även medverkar till att de nationella miljömålen uppfylls.

Motionerna

Enligt motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 11 måste subventionerna till fossila bränslen och andra miljöskadliga subventioner avvecklas och EU:s regler för statsstöd miljöanpassas. I motion 2003/04:MJ401 (mp) framförs krav på att klimatstörande subventioner, exempelvis subventioner till kolbrytning, bör avskaffas inom EU (yrkande 19 delvis).

I motion 2003/04:MJ12 (fp) framhålls att EU:s strukturpolitik behöver reformeras radikalt för att kunna skapa ett europeiskt mervärde, i synnerhet strukturfonderna. Vissa delar borde enligt motionärerna kunna åternationaliseras för att ge länderna själva makt över regionalpolitiken (yrkande 10).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att miljöskadliga subventioner som motverkar en hållbar utveckling i första hand bör avskaffas och i andra hand reformeras. Det anförda tillgodoser syftet med motionerna 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 11 och 2003/04:MJ401 (mp) yrkande 19 (delvis) som därmed kan lämnas utan vidare åtgärd.

Som framgår av skrivelsen bärs EU upp av en vision om ekonomisk och social sammanhållning. Denna sammanhållningspolitik återspeglas framför allt i strukturfondspolitiken. Som regeringen anför i skrivelsen inleddes under år 2003 diskussioner om den framtida sammanhållningspolitiken, dels med anledning av att den nuvarande programperioden går ut år 2006, dels utvidgningen med tio nya medlemsstater fr.o.m. år 2004. Utskottet delar regeringens uppfattning att den förestående utvidgningen ställer krav på en reformering av såväl politikens innehåll som dess finansiering. Skillnaderna i levnadsstandard mellan medlemsstaterna blir i och med utvidgningen betydligt större än i dag, och förutsättningarna för en i vid mening hållbar utveckling blir annorlunda. En solidaritet med de nya medlemsstaterna innebär därför att huvuddelen av

de medel som ställs till förfogande för sammanhållningspolitiken skall gå till dessa stater. Den svenska uppfattningen är att nivån på strukturfondsbudgeten måste sänkas och att fokus skall flyttas från utjämning mellan regioner till utjämning mellan länder. Det innebär att relativt välmående länder, däribland Sverige, själva bör svara för att utjämna skillnader inom sina respektive länder. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att motion 2003/04:MJ12 (fp) yrkande 10 kan anses tillgodosedd.

Forskning och utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motionsyrkanden (kd, mp) avseende forskning om alternativ energi med hänvisning bl.a. till regeringens redovisning i skrivelsen.

Skrivelsen

Enligt skrivelsen bör ansvariga myndigheter agera så att svenska forskares deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling gynnas inom miljö- och hållbarhetsområdet. Regeringen kommer att överväga hur man inom ramen för det aviserade nationella centret för miljöteknik bäst kan ta till vara de idéer som kommer fram i kommissionens arbete kring en handlingsplan för miljöteknik.

Motionerna

EU bör enligt motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 14 vara pådrivande i fusionsforskningen och medverka till att internationella fusionsforskningsreaktorn ITER konstrueras så snart som möjligt. Miljöpartiet anser i motion 2003/04:MJ11 (mp) att Sverige bör verka för att en större del av EU:s forskningsbudget skall gå till forskning om förnybara energislag som solceller, vind och bioenergi. Finansieringen kan ske genom att anslagen till nukleär forskning minskas (yrkande 14). I motion 2003/04:K416 (kd) yrkande 39 (delvis) framhålls att ökade satsningar på forskning om alternativa energiformer krävs inom EU för att påskynda omställningen till förnybara energikällor.

Utskottets ställningstagande

Som påpekas i skrivelsen löper EU:s sjätte ramprogram om forskning och utveckling under perioden 2002–2006. I ramprogrammet prioriteras forskning om förnybara energikällor, t.ex. solceller, vindkraft och bioenergi. Utskottet gör samma bedömning som regeringen när det gäller denna forsknings ökande betydelse efter år 2006. Enligt vad utskottet erfarit satsar Sverige och EU mycket på bl.a. fusionsforskning. Beslut om placeringen av den internationella fusionsforskningsreaktorn ITER väntas under år 2004. Förutom EU kandiderar också Japan och Kanada för att få denna forskningsreaktor. Om den

placeras inom EU har medlemsländerna enats om att den teknisk-vetenskapliga delen skall lokaliseras till Frankrike och den administrativa/juridiska till Spanien. Med det anförda föreslås att motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 14, 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 14 och 2003/04:K416 (kd) yrkande 39 lämnas utan riksdagens åtgärd.

Information, miljöledning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsyrkanden (kd, mp) om miljöledning och miljörevision med hänvisning till vad som anförs i skrivelsen. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (kd) om symbolmärkning för källsortering. Slutligen avstyrks ett motionsyrkande (mp) om den europeiska miljöbyrån bl.a. med hänvisning till vad utskottet tidigare anfört i frågan.

Skrivelsen

Sverige bör verka för att en konkret strategi utarbetas inom EU med miljömärkning som en viktig beståndsdel för vägledning till konsumenter. Fortsatt samordning mellan EU-blomman och den nordiska Svanen bör främjas. Sverige bör fortsätta att vara drivande i EU:s arbete med att vidareutveckla miljöledningssystemet EMAS och certifierade miljövarudeklationer, EPD. Vidare framhålls att det nationella arbetet bör samordnas med det omfattande utvecklingsarbete som pågår inom EU och internationellt när det gäller rapportering och utvärdering. Sverige bör verka för att antalet indikatorer begränsas och samordnas såväl inom EU som i andra internationella sammanhang.

Motionerna

Enligt motion 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 15 bör EU införa ett komplement till EMAS för mindre företag. I dag arbetar många små och medelstora företag med miljöledningssystem utan att detta registreras. Miljöpartiet framhåller i motion 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 13 att Sverige skall verka för att ett system för miljörevision byggs upp inom EU. I motion 2003/04:MJ282 (kd) framhålls att Sverige inom EU skall verka för en symbolmärkning för källsortering och återvinning. Alla tillverkare märker sina varor med symboler som sedan också återfinns på återvinningsstationerna. Detta skulle förenkla sorteringen för det enskilda hushållet. Enligt motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 10 bör Sverige inom EU verka för utökade anslag och befogenheter till den europeiska miljöbyrån.

Utskottets ställningstagande

Regeringen redogör i skrivelsen för EMAS-förordningen (1836/93) som är EU:s miljöledningssystem. Syftet med EMAS (Eco Management and Audit Scheme), som är ett frivilligt system, är att främja organisationers miljöarbete och förse allmänheten med information. Alla typer av verksamheter kan EMAS-registreras. Förordningen har nyligen reviderats och är numera harmoniserad med ISO 14 001. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att vara pådrivande i EU:s arbete med att vidareutveckla EMAS. Enligt vad utskottet erfarit måste de företag som önskar EMAS-registreras inrätta ett miljöstyrningssystem som bl.a. innebär att miljörevisioner skall genomföras, vilket innefattar en systematisk, dokumenterad och objektiv utvärdering av den organisation och de rutiner och arbetsmetoder som upprättats för att skydda miljön. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motionerna 2003/04:MJ10 (kd) yrkande 15 och 2003/04:MJ11 (mp) yrkande 13. Berörda motionsyrkanden kan därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Regeringen har i sin skrivelse Mål och inriktning för det svenska arbetet med konsumentfrågor inom EU (skr. 2001/02:148) uttalat att Sverige skall arbeta för att EU utarbetar en konkret strategi för hållbar utveckling där förbättrad miljöinformation ingår som en viktig förutsättning. Utskottet anser det angeläget att Sverige även i fortsättningen intar en aktiv roll i detta utvecklingsarbete. Vidareutvecklingen av miljömärkningssystemen med nya kriterier och relevanta produktområden pågår kontinuerligt inom både det europeiska och det nordiska miljömärkningssystemet. Med det anförda föreslås att motion 2003/04:MJ282 (kd) lämnas utan vidare åtgärd.

I samband med propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier anförde utskottet bl.a. att Europeiska miljöbyrån inrättades med stöd av förordning 1210/90/EEG med målet att införa ett europeiskt nätverk för miljöinformation och miljöövervakning och för att bl.a. förse gemenskapen och medlemsstaterna med objektiv, tillförlitlig och jämförbar information på europeisk nivå. Vidare konstaterades att byrån enligt artiklarna 2 och 15 har till uppgift att samarbeta med gemenskapens övriga organ och program. Med det anförda föreslog utskottet att en motion om att regeringen bör verka för utökade anslag och befogenheter för Europeiska miljöbyrån skulle lämnas utan vidare åtgärd (bet. 2001/02:MJU3 s. 35). Den 23 december 2003 publicerade kommissionen en rapport med en översyn av Europeiska miljöbyrån i enlighet med miljöbyråns stadgar. I rapporten utvärderar kommissionen byråns bidrag till genomförandet av EU:s miljöpolitik samt lämnar rekommendationer till hur byrån kan förbättra sitt bidrag. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 10 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. EU:s miljöregler, punkt 1 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en ökad harmonisering av miljöreglerna i EU. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:U323 yrkande 14 och avslår motionerna 2003/04:MJ10 yrkande 10, 2003/04:MJ11 yrkande 4, 2003/04:MJ12 yrkande 2 och 2003/04:MJ365 yrkande 3.

Ställningstagande

EU ger medlemsstaterna en möjlighet, och viktig roll, att motverka miljöföreningar över gränserna. Sverige bör därför verka för en ökad harmonisering av miljöreglerna i EU inom den gemensamma miljöpolitiken. Det är också viktigt att medlemsländerna kan ta hänsyn till specifikt känsliga förhållanden och besluta om egna strängare miljöregler än de gemensamma minimireglerna. EU:s miljögaranti innebär att medlemsländerna får införa strängare regler. Detta bör ges regeringen till känna.

2. EU:s miljöregler, punkt 1 (fp, kd, c, mp)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om möjligheten att införa strängare nationella miljöregler än vad EU föreskriver. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ10 yrkande 10, 2003/04:MJ11 yrkande 4 och 2003/04:MJ12 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:U323 yrkande 14 och 2003/04:MJ365 yrkande 3.

Ställningstagande

Det är viktigt att de EU-regler som påverkar miljöområdet i huvudsak är minimiregler och att enskilda länder skall kunna ha striktare nationella regler än vad EU föreskriver. Därmed kan enskilda länder i EU vara föregångsländer på miljöområdet. Försiktighetsprincipen skall vara central inom unionens miljöpolitik. De krav som för närvarande ställs på avvikelser från harmoniserade regler – att nationella regler skall vara grundade på vetenskapliga belägg – strider mot denna princip. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Miljöprovning vid exportkrediter, punkt 6 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöprovning vid exportkrediter från medlemsländerna. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkande 13.

Ställningstagande

Många länder i väst bidrar till en ohållbar utveckling i u-länderna genom de nationella exportkreditnämnderna som ger finansiellt stöd till investeringar i utvecklingsländer. När europeiska entreprenörer är verksamma utomlands är det inte ovanligt att projektens finansiering stöds av statliga exportgarantier och exportkrediter. Det förekommer att teknik som är skadlig för miljön exporteras. Någon miljökonsekvensutredning av dessa projekt sker sällan. Miljöhänsynen måste vara ett av de viktigaste kriterierna när man beslutar om finansiering av projekt i utvecklingsländer. Fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling kan, och skall, gå hand i hand. Kristdemokraterna menar att EU bör kräva att en obligatorisk miljöprovning måste föregå alla beslut om statliga exportkrediter. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Prioriterade områden i EU-arbetet, punkt 7 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att bevarandet av ett rikt odlingslandskap skall vara ett område där insatser särskilt prioriteras inom EU-arbetet. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkande 1 i denna del och avslår motionerna 2003/04:MJ411 yrkande 1 och 2003/04:MJ474 yrkande 28.

Ställningstagande

Som ett komplement till de i regeringens skrivelse utpekade målen skulle Kristdemokraterna vilja förorda att även frågorna om odlingslandskapet och den gemensamma jordbrukspolitiken skall prioriteras av den svenska regeringen i EU-arbetet. Sverige måste tydligare driva en politik inom EU som främjar ett rikt odlingslandskap och där god miljö och djurhållning sätts i centrum. Det är angeläget att få till stånd ett förenklat regelverk för stöd till ekologisk odling. Omställningstidernas längd, möjligheten till parallellproduktion och kontrollkvaliteten är viktigt att driva inom EU. Vallodling är en gynnsam odlingsform från miljösynpunkt. Stödet till vallodling bör redovisas separat och utformas så att det specifikt riktar sig till odlingen av vall. I dag ges stöd till ekologisk odling och inte primärt för en viss gröda. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Prioriterade områden i EU-arbetet, punkt 7 (v)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om prioriteringar för ett europeiskt samarbete för ekologiskt hållbar utveckling. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ411 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04: MJ10 yrkande 1 i denna del och 2003/04: MJ474 yrkande 28.

Ställningstagande

För att bidra till en omvandling av det europeiska samarbetet till ett aktivt samarbete för ekologiskt hållbar utveckling bör Sverige prioritera följande frågor; en aktiv och stark produktpolitik med utrymme för länder att gå före, miljöanpassning av den europeiska transportpolitiken, fortsatta reformer av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) med inriktning på hållbart ekologiskt jordbruk, reformering av fiskepolitiken för ett hållbart nyttjande av haven samt en europeisk politik för en rättvis världshandel. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Prioriterade områden i EU-arbetet, punkt 7 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om målen för en gemensam europeisk miljöpolitik. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ474 yrkande 28 och avslår motionerna 2003/04:MJ10 yrkande 1 i denna del och 2003/04:MJ411 yrkande 1.

Ställningstagande

Målet för en gemensam europeisk miljöpolitik (CEP) bör vara tvådelat. För det första måste ambitionsnivån i EU:s inre miljöarbete stärkas. EU bör bli ett skyddande drivhus för en gradvis omställning till ett ekologiskt hållbart samhälle. Långtgående miljöskatter och lagstiftning blir möjliga om alla länder samarbetar. Inget land borde få locka till sig företag och jobb med lägre miljökrav, s.k. miljödumpning. Genom en fortgående utvidgning med fler länder, och genom ett massivt miljö- och utvecklingsbistånd till övriga länder i närområdet, kan miljösituationen i Europa radikalt förbättras. För det andra måste EU ta på sig rollen som miljöns stridbare förkämpe i det internationella samarbetet. Inom ramen för FN, WEU, IMF och Världsbanken skall EU vara starkt pådrivande för att skärpa och utvidga internationella miljökonventioner och bidra till att anpassa regelverk för handeln i en riktning som försvårar miljödumpning. I kraft av en ökad politisk samstämmighet i miljöfrågorna och en stor ekonomisk tyngd, kan EU som enda globala aktör sätta press på USA. Den möjligheten bör i ökad utsträckning användas. EU:s globala miljöpolitik bör ha ett solidariskt utvecklingsperspektiv gentemot de fattigare länderna. Ett förstärkt bistånd med tydlig inriktning mot hållbar utveckling bör vara ett viktigt fundament. Vad som ovan anförs om en gemensam europeisk miljöpolitik (CEP) bör ges regeringen till känna.

7. Hållbar utveckling och sektorsintegration, punkt 8 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att EU:s ekonomi bör miljöprövas. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ428 yrkande 51 och avslår motionerna 2002/03:U324 yrkande 11 och 2003/04:MJ11 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att EU:s politik inte stöder aktiviteter inom olika politikområden som i miljöpolitiska sammanhang måste bekämpas. Miljökonsekvensbeskrivningar måste genomsyra EU:s verksamhet. Att redan från början väga in de miljömässiga effekterna gör att beslut som är negativa för miljön kan undvikas eller att miljöeffekterna minimeras. Sverige bör vara pådrivande för

att EU:s ekonomi skall miljöprövas. Ytterst är det en fråga om trovärdighet. Skall EU kunna ställa krav på andra måste unionen agera föredömligt. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Utsläppsberäkningar för koldioxid, punkt 9 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att regeringen skall verka för att kommande internationella överenskommelser om koldioxidutsläpp baseras på utsläpp per capita. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ11 yrkande 2 och 2003/04: MJ401 yrkande 20 i denna del.

Ställningstagande

I diskussionen om Kyotoprotokollet framförs som en svaghet att u-länder inte omfattas. Detta används av bl.a. USA som en förevändning för att inte göra något. Det framtida klimatarbetet måste därför omfatta även viktiga u-länder. Eftersom fossila energiresurser är spridda i alla världsdelar och klimatpåverkan är global behövs en globalt hållbar ansats. Det är inte hållbart med nuvarande fördelning av klimatpåverkande utsläpp och att resonera i termer av procentuella minskningar. Utgångspunkten bör i stället vara att varje land har rätt till lika stora koldioxidutsläpp per person. Miljöpartiet anser att Sverige bör verka både på egen hand och via EU för att framtida klimatöverenskommelser skall bygga på denna princip. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Handel med utsläppsrätter, punkt 11 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att Sverige skall verka för att utsläppsrätter för klimatpåverkande gaser ges ut enbart genom auktion för den andra handelsperioden 2008–2012. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ12 yrkande 9 och avslår motionerna 2003/04: K419 yrkande 13 i denna del och 2003/04: MJ401 yrkandena 19 och 20, båda i denna del.

Ställningstagande

För att systemet för handel med utsläppsrätter skall fungera genom att aktivera marknadskrafterna, och inte genom att myndigheter skall pröva varje anläggnings behov av att göra utsläpp, bör utsläppsrätterna auktioneras ut till högstbjudande. Regeringen bör få riksdagens uppdrag att verka för att EU:s handelsdirektiv får en sådan utformning för den andra handelsperioden 2008–2012. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Transportsektorns miljöpåverkan, punkt 12 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att Sverige bör driva på för ett bredare synsätt vad avser transportsektorns miljöeffekter. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ12 yrkande 4 och avslår motion 2003/04:MJ10 yrkande 2.

Ställningstagande

Inte bara biltrafik utan också flyg- och båttrafik genererar stora mängder av klimatpåverkande gaser och andra miljöpåverkande utsläpp. Folkpartiet understryker att det är dags att se över hela transportsektorn. I arbetet kring infrastrukturfrågor måste detta få en större betydelse än i dag. Andelen godstransporter på järnväg bör öka. Insatser både via forskning och genom tydliga gemensamma regler som gynnar nya drivmedel för samtliga trafikslag är viktiga. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Transportsektorns miljöpåverkan, punkt 12 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om EU:s ansvar för upprättandet av ett hållbart trafiksystem utan fossila bränslen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkande 2 och avslår motion 2003/04:MJ12 yrkande 4.

Ställningstagande

Erfarenheten visar att Kalifornien genom sin stora bilpark kunnat vara pådrivande i utvecklingen av miljövänlig teknik. Tydliga krav från EU skulle kunna ge en ännu snabbare teknikutveckling. Mot bakgrund av Sveriges roll

som bilnation och den stora kompetens som bilindustrin i Sverige besitter, bör regeringen vara betydligt mer pådrivande i arbetet med att få fram ett långsiktigt hållbart trafiksystem med förnybara bränslen inom EU. Europeiska teknikgenombrott kan sedan komma hela världen till nytta. Kristdemokraterna anser att Sverige bör gå i täten för en nollvision för fossila bränslen. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Avgas- och bränslefrågor, punkt 13 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att regeringen bör verka för att svavelfri diesel snarast blir standard inom EU. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:T468 yrkande 2 och avslår motion 2003/04:MJ234 yrkande 1.

Ställningstagande

Godstransportdelegationen påpekade i SOU 2001:61 att de beslutade EU-kraven för bränslen får i praktiken en mycket liten effekt för utsläppen för tung trafik i Sverige då svensk miljöklass 1-diesel fortfarande är renare än den diesel som blir standard inom EU 2005. Vidare konstaterades i rapporten att den tunga lastbilstrafiken står för 6 % av koldioxidutsläppen, vilket är mindre än vad utrikessjöfarten lämnar ifrån sig. Miljön skulle vinna på om hela Europa använde miljöklass 1-diesel som de svenska åkarna gör. Kristdemokraterna anser att regeringen bör verka för att miljökrav motsvarande den svenska miljöklass 1-dieseln snarast blir standard inom hela EU. Detta bör ges regeringen till känna.

13. EU:s kemikaliarbete, punkt 15 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om arbetet med EU:s kemikaliestrategi. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkande 3 och avslår motionerna 2003/04:K419 yrkande 13 i denna del, 2003/04:MJ12 yrkande 6, 2003/04:MJ236 yrkandena 5–8, 2003/04:MJ365 yrkande 4, 2003/04:MJ400 yrkande 14 och 2003/04:MJ472 yrkande 25.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att förslaget till EU:s kemikaliestadga tydligare bör klargöra att de kemikalier som inte uppfyller kraven för registrering skall bli förbjudna. Vidare skall substitutionsprincipen följas så att inga kemikalier godkänns om det finns lika bra men mindre farliga alternativ. De testmetoder för djurförsök som anvisas i kemikaliestadgan skall vara vetenskapligt utvärderade och följa OECD:s riktlinjer för djurförsök. Det är angeläget att den databas som skall skapas för registrering av kemikalierna är öppen för alla företag som är skyldiga att utvärdera riskerna med sina kemikalier, detta för att minimera onödigt användning av djurförsök. Det är viktigt att producenterna får information om hur de kan få tag på existerande data om de ämnen de blir skyldiga att testa enligt den nya stadgan. Även de producenter som producerar mindre än ett ton per år av en kemikalie bör få tillgång till databasen. För att minska användningen av djurförsök måste information om alternativa metoder för testning av kemikalier göras tillgänglig för alla producenter. Kemikaliestrategin bör inte heller stipulera vilka testmetoder som skall användas (t.ex. att djurförsök måste användas för vissa kemikalier), utan hålla öppet för att nya teststrategier kommer att utvecklas under arbetets gång. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Substitutionsprincipen, punkt 16 (v, mp)

av Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att Sverige hårt skall driva substitutionsprincipen i EU. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ11 yrkande 7, 2003/04:MJ236 yrkande 2 och 2003/04:MJ365 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringen anger att viktiga hörnstenar i arbetet med kemikaliefrågorna bör vara försiktighets- och substitutionsprinciperna. Det är angeläget att Sverige hårt driver substitutionsprincipen som innebär att man skall välja den minst farliga kemikalien när det finns olika alternativ. Förslaget till ny kemikalielagstiftning inom EU, REACH, har varit föremål för en omfattande remissrunda och har efter kritik från den europeiska kemikalieindustrin försvagats. I kommissionens förslag saknas krav på att farliga kemikalier skall ersättas med mindre farliga alternativ om sådana finns tillgängliga på marknaden. Förslaget ger industrin rätt att fortsätta använda farliga kemikalier om den har ”fullgod kontroll” över dem, även om det finns säkrare och mindre miljöbelastande alternativ. Detta är en klar försvagning gentemot tidigare förslag. Vad som ovan anförs om substitutionsprincipen bör ges regeringen till känna.

15. Bevarande av den marina miljön, punkt 22 (fp, kd, c, mp)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om värnandet av miljön i och kring Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ10 yrkande 4, 2003/04:MJ12 yrkande 7, 2003/04:MJ334 yrkandena 2 och 5 och 2003/04:MJ472 yrkande 2 i denna del och avslår motion 2003/04:MJ284 yrkande 1.

Ställningstagande

Östersjön representerar en unik miljö i Europa. Den är skyddsvärd, men också hotad av övergödning, för hårt fisketryck och utsläpp av olja och miljögifter. EU borde kunna utnyttjas i betydligt större utsträckning än i dag för att skydda miljön i och kring Östersjön. Sverige måste också fortsätta att vara pådrivande inom de internationella organ som finns för havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Ett rikt odlingslandskap, punkt 24 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om EU:s finansieringsdel av miljö- och landsbygdsprogrammet. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige bör inom EU verka för att EU:s finansieringsdel av miljö- och landsbygdsprogrammet bör öka. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Ekonomiska styrmedel, punkt 28 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöskatter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ10 yrkande 8 och 2003/04:MJ12 yrkande 8 och avslår motionerna 2003/04:K416 yrkande 39 i denna del, 2003/04:K419 yrkande 13 i denna del, 2003/04:MJ11 yrkandena 8–10 och 2003/04:MJ401 yrkandena 19 och 20, båda i denna del.

Ställningstagande

EU:s beslutsregler behöver förändras så att miljöpolitiska beslut om miniminivåer för miljöskatter kan ske med kvalificerad majoritet. I EU-sammanhang har den svenska regeringen tyvärr motverkat ambitionerna med en ökad miljörelatering av skattesystemet genom sitt motstånd mot förslaget om beslut med kvalificerad majoritet när det gäller miniminivåer på miljörelaterade skatter. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Ekonomiska styrmedel, punkt 28 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöskatter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ11 yrkandena 8–10 och 2003/04:MJ401 yrkande 20 i denna del och avslår motionerna 2003/04:K416 yrkande 39 i denna del, 2003/04:K419 yrkande 13 i denna del, 2003/04:MJ10 yrkande 8, 2003/04:MJ12 yrkande 8 och 2003/04:MJ401 yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

EU:s bestämmelser måste ändras för att möjliggöra majoritetsbeslut för vissa ekonomiska styrmedel på miljöområdet såsom skatt på utsläpp av koldioxid och svavel samt skatt på konstgödsel. Sverige bör också aktivt verka för att EU driver på internationella förhandlingar för införande av minimiskatter på bränsle för flyg och fartyg i internationell trafik samt, i avvaktan på att detta blir möjligt, att minimiskatter införs för flyg- och fartygstrafik inom unionen. Sverige bör verka för att en internationell koldioxidskatt införs som omfattar bunkerbränslen, t.ex. genom initiativ riktade mot den internationella luftfartsorganisationen ICAO. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Internalisering av miljökostnaderna, punkt 29 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om internalisering av miljökostnader för produktion och transport av varor. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

Miljökostnaderna bör internaliseras i produktion, transport och konsumtion, annars kan både tillväxt och frihandel utgöra hot mot miljön. Grundregeln måste vara att uppmuntra frihandel men se till att miljökostnaderna är internaliserade i priset. EU:s upphandlingsregler bör kompletteras med krav på att miljökostnaderna vägs in vid upphandling. Miljökostnaderna bör även vägas in vid andra internationella handelsöverenskommelser. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Gränskorrigerade koldioxidavgifter, punkt 30 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att undersöka möjligheterna att använda styrmedel som gränskorrigerade koldioxidavgifter eller koldioxidrelaterade importavgifter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ11 yrkande 3 och 2003/04:MJ401 yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

Sverige bör undersöka möjligheterna att på nationell eller EU-nivå använda styrmedel som gränskorrigerade koldioxidavgifter eller koldioxidrelaterade importavgifter, för att ge ekonomiska incitament för industriländer som ännu inte ratificerat Kyotoprotokollet att göra så. Finns inte sådana möjligheter nu bör Sverige verka på egen hand och via EU för att dessa skrivs in i framtida klimatöverenskommelser. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Offentlig upphandling, punkt 31 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om EU:s regler för offentlig upphandling. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkandena 9 i denna del och 11 och avslår motionerna 2003/04:MJ10 yrkande 7 och 2003/04:MJ11 yrkande 12.

Ställningstagande

Kristdemokraterna föreslår att regeringen verkar för att EU:s regler blir tydliga och att de medger höga krav på miljöhänsyn vid all offentlig upphandling. En upphandlande enhet får ställa krav på att transporten av de varor som skall levereras utförs med ett visst transportmedel, förutsatt att detta krav inte leder till diskriminering. Däremot medger inte reglerna att upphandlaren ställer krav på lägsta energiförbrukning i transportledet. Färre transporter och kortare färdsträckor är mycket angeläget för att minska utsläppen av växthusgaser. Därför måste det i direktiven till upphandlingsreglerna med miljöhänsyn införas en möjlighet att väga in sträckan som produkten har färdats. Kristdemokraterna föreslår att regeringen verkar inom EU för en ändring enligt detta förslag. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Offentlig upphandling, punkt 31 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om offentlig upphandling. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ11 yrkande 12 och avslår motion 2003/04:MJ10 yrkandena 7, 9 i denna del och 11.

Ställningstagande

Nuvarande regelverk medger inte att man ställer krav på att en vara är miljömärkt eller på produktionsprocessen. Om inte förbättring sker bör regeringen uppmana kommissionen att dra tillbaka sitt förslag eller söka ett klagörande från EG-domstolen genom att driva ett fall med krav motsvarande EU:s miljömärkning. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Forskning och utveckling, punkt 34 (v, mp)

av Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om forskning om förnybara energislag. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ11 yrkande 14 och avslår motionerna 2003/04:K416 yrkande 39 i denna del och 2003/04:MJ10 yrkande 14.

Ställningstagande

Sverige bör verka för att en större del av EU:s forskningsbudget går till forskning om förnybara energislag som solceller, vind och bioenergi. Finansieringen kan ske genom att anslagen till nukleär forskning minskas. Detta bör ges regeringen till känna.

24. EU:s miljöledningssystem, punkt 35 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att EU bör införa ett komplement till EMAS (Eco Management and Audit Scheme). Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ10 yrkande 15 och avslår motion 2003/04:MJ11 yrkande 13.

Ställningstagande

Ett exempel på en mycket viktig frivillig åtgärd är införandet av miljöledningssystem hos företag och andra organisationer. Många organisationers miljöledningssystem kontrolleras av externa revisorer enligt en viss kravspeficifikation. Denna kontroll kallas också för certifiering och kan användas som en konkurrensfördel eller vara ett krav hos vissa upphandlare. Exempel på miljöledningssystem som kan certifieras är de internationellt erkända standarderna ISO 14001 och EMAS. En certifiering enligt dessa standarder är dock relativt kostsam och därför är det mest kapitalstarka företag som certifierats. Det vore intressant att också få ett mått på miljöarbetet i mindre företag. I dag arbetar många små och medelstora företag med miljöledningssystem utan att detta registreras. Den stora kostnaden för certifiering blir ett hinder för

registrering men alltså inte för ett konsekvent miljöarbete. Kristdemokraterna anser därför att Sverige bör verka för att EU inför ett komplement till EMAS för mindre företag. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Miljömärkning, punkt 36 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att inom EU verka för en symbolmärkning för källsortering och återvinning. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ282.

Ställningstagande

Frågan om källsortering och återvinning är mycket aktuell och viktig. Trots informationskampanjer och andra åtgärder kan det konstateras att det i dag är svårt att på ett enkelt sätt sortera avfall i hushållen. Tillverkarna har i dag ett ansvar för hur varorna kan återvinnas. Detta fungerar dock inte tillfredsställande. Ett system borde införas där alla tillverkare märker sina varor med symboler som sedan också återfinns på återvinningsstationerna. Detta skulle förenkla sorteringen för det enskilda hushållet. Det skall inte vara svårare att sortera en vara som kommer från Syd- eller Östeuropa än en från Sverige. För största genomslag med konsekvenser för tillverkare, återvinningsansvariga och den enskilde konsumenten krävs att initiativ tas på EU-nivå. Den svenska regeringen borde kunna driva denna miljöfråga i EU. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Europeiska miljöbyrån, punkt 37 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att inom EU verka för utökade anslag och befogenheter till den europeiska miljöbyrån. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:U324 yrkande 10.

Ställningstagande

Miljöpartiet vill att regeringen i ministerrådet driver frågan om ett ramprogram för integrering av miljöfrågorna i övrig verksamhet. Insatser som bör ingå i ett sådant program är bl.a. att ge ökade resurser och befogenheter till den europeiska miljöbyrån EEA, som samlar in och sammanställer information om miljötilståndet i EU. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Sverige och miljösamarbetet inom EU (m)

Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m) anför:

Riksdagens arbete går i för stor utsträckning ut på att besvara skrivelser och utspel från regeringen och alltför litet på att fatta beslut på grund av viktiga, innehållsrika propositioner. Detta är ett exempel i mängden. Vi förbehåller oss rätten att återkomma löpande med våra ställningstaganden när konkreta EU-frågor läggs på riksdagens bord. Vi vill dock passa på att nedan redovisa våra utgångspunkter i EU-arbetet.

Det är viktigt att Sverige prioriterar miljöarbetet inom EU eftersom EU-samarbetet kan få ett helt annat genomslag på miljöområdet än enskilda svenska nationella satsningar. Bland annat möjligheten att skapa överstatliga regler gör att EU kan nå stora framgångar när det gäller att minska miljöproblemen.

Utvidgningen av EU till fler medlemsländer i vårt eget närområde ökar möjligheterna att inom ramen för EU-samarbetet komma till rätta med gränsöverskridande miljöproblem som drabbar oss.

Sverige bör verka för att unionen inte ägnar sig åt onödig detaljreglering på miljöområdet. EU bör prioritera alla former av gränsöverskridande miljöproblem. På sikt bör det övervägas om inte den svenska miljöpolitikens lagstiftningsdelar helt kan överföras till EU. Ett ökat ansvarstagande från EU:s sida möjliggör också en höjning av ambitionerna på Europainivå.

Vi motsätter oss harmoniserade miljöskatter i EU. Vi vill i stället se en utveckling av gemensamma, marknadsbaserade verktyg såsom handel med utsläppsrätter. Det finns mycket goda förutsättningar för att kraftigt förbättra miljösituationen inom EU genom skapandet av en sådan handel.

Östersjösamarbetet och miljöbiståndet till Baltikum och övriga länder i Östeuropa måste fortsätta. Sverige bör särskilt prioritera Östersjön och Östersjöregionen samt Kolahalvön i samarbetet.

Sveriges möjlighet att nå framgångar i det internationella arbetet bygger på vårt lands trovärdighet och kompetens. Sveriges egna resultat och prioriteringar på miljöområdet är således viktiga.

2. EU och miljömålen (fp)

Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp) anför:

Vi liberaler har sedan Europasamarbetets början varit starkt övertygade om vilka unika möjligheter EU har att minska gränsöverskridande miljöproblem. Miljön är ett tydligt exempel vars frågeställningar i många fall måste lösas på

internationell nivå. Möjligheterna till bindande överstatliga beslut, och att ställa länder till svars som inte följer och respekterar gemensamt uppsatta mål, bör inom miljöområdet utnyttjas till fullo av EU. För att kunna förbättra miljöarbetet är det av central vikt att engagemanget och delaktigheten från såväl allmänhet som myndigheter, organisationer och det politiska etablissemanget i stort fördjupas.

Akuta miljöproblem men även ny kunskap på miljöområdet leder dock ofta till att omprioriteringar måste göras. Därför är det viktigt att ha en övergripande strategi för miljöarbetet inom EU. Subsidiaritetsprincipen måste vara en självklar ledstjärna på miljöområdet, och miljöfrågorna måste lösas på den nivå som är lämpligast. Detta lämnar också utrymme för EU att koncentrera sig på sådana områden där gemenskapen kan göra en tydlig skillnad. Detta gäller t.ex. klimatfrågorna, kemikaliepolitiken och arbetet för att skydda marina miljöer.

Klimatfrågan är en av vår tids viktigaste miljöfrågor och Folkpartiet anser att detta område skall ges hög prioritet. För att genomföra rationella åtgärder måste EU ges ökad makt över den nationella klimatpolitiken. En europeisk koldioxidskatt på miniminivå är ett möjligt verktyg. Trots att samtliga partier säger sig förespråka en sådan är Sverige i realiteten en av de medlemsstater som starkt motarbetar en sådan utveckling. Eftersom enighet krävs finns det risk att det medlemsland som har lägst miljöambition kan stoppa en rationell klimatpolitik. Risker är stor att problemen ökar när nya medlemmar med stor kolproduktion får vetorätt.

Arbetet med EU:s nya kemikalielagstiftning (REACH) är av största vikt. Sverige måste verka för att förslaget inte urholkas i det fortsatta arbetet. Sverige bör också verka för att det slutgiltiga förslaget blir tydligare och mer lättillgängligt för användarna. EU:s lagstiftning om bekämpningsmedel måste i större utsträckning bli en minimilagstiftning.

Folkpartiet har sedan lång tid tillbaka krävt att EU:s gemensamma jordbrukspolitik reformeras. Det övergripande målet för den gemensamma jordbrukspolitikerna bör vara ett mål för hållbar utveckling. Folkpartiet anser vidare att den gemensamma jordbrukspolitikerna bör kopplas tydligare till miljö- och landsbygdsåtgärder.

3. Miljösamarbetet inom EU (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Det internationella perspektivet

Den rika världen är ett hot mot en ekologisk balans genom hög konsumtion och ineffektivt resursutnyttjande. Fattigdomen i stora delar av världen förvärrar ytterligare hoten mot ekosystemet, som utsätts för ett mycket hårt tryck till följd av urbanisering och kortsiktigt utnyttjande av framför allt träåvåror. Den rika världen har ett ansvar att hantera denna situation genom en rättvis han-

delspolitik och ett effektivt bistånd på en anständig nivå. EU bör inta ledarrollen i arbetet för en global hållbar utveckling. Miljösamarbetet över nationsgränserna är en av EU:s viktigaste uppgifter.

En hållbar utveckling förutsätter också marknadsekonomi och demokrati. Inte någonstans har miljöförstörelsen varit så stor som i de länder där planekonomi tillämpats. De rika länderna måste också se till att fattiga länder får del av den tekniska utvecklingen så att de kan undvika många av de felsatningar som gjorts i den rika världen. EU bör genom handel och bistånd underlätta omställningen till miljömässigt hållbara tekniker, i synnerhet energisystem, i tredje världen.

EU:s biståndsverksamhet uppvisar i dag många brister, både vad gäller inriktning och resultatredovisning. Integreringen av miljöhänsyn har gått långsamt, vilket innebär att EU på många områden överför ett tänkande som vi själva gått ifrån på grund av dess negativa inverkan på miljön. Insatser för att stödja användningen av miljövänlig teknik saknas, liksom systematiska insatser för att stärka naturresursbasen i utvecklingsländerna.

Ett rikt odlingslandskap

Det är oroande att genmodifiering inte nämns i regeringens skrivelse. Rätt använd kan genmodifiering komma till god användning inom jordbruks- och livsmedelssektorn. Kunskapen om hur miljö och hälsa påverkas av genteknik är dock inte tillräcklig.

Genmodifierade grödor riskerar att slå ut traditionella växtsorter och störa ekosystemet. Allergiker kan drabbas om en gen från det allergena ämnet återfinns i en vara som vanligtvis inte framkallar allergiska reaktioner. De långsiktiga riskerna med utsättning av grödor som är resistent mot exempelvis vissa sjukdomar, skadeinsekter eller kemikalier är inte tillräckligt klarlagda. Med utgångspunkt i förvaltarskapsprincipen och försiktighetsprincipen bör EU och Sverige vara synnerligen restriktiva med att tillåta introduktion av genetiskt modifierade livsmedel.

Eftersom de långsiktiga riskerna med GMO ännu är okända anser Kristdemokraterna att de producenter som använder GMO i sina produkter tydligt måste informera om detta. Som konsument skall man ha möjlighet att undvika produkter som innehåller genetiskt modifierade organismer eller produkter i vilka GMO funnits med under framställningsprocessen.

Forskningen om genmodifierade livsmedel behöver stärkas. Kunskaperna är ännu otillräckliga beträffande resultaten av gentekniken eller hur genmodifierade livsmedel påverkar människor, djur och natur.

Risken finns att grödor med gener som gör dem motståndskraftiga mot vissa bekämpningsmedel kan korsas sig med vilda släktingar och bilda hybrider, med svåröverblickbara ekologiska följder. Utsättning av sådana organismer skall för närvarande inte tillåtas i öppen odling utan endast i tillståndsprövade försöksodlingar. Detta bör vara en gemensam EU-policy.

Växt- och djurförädlingen kan förstärka utarmningen av det genetiska kapitalet genom att konkurrera ut befintliga sorter och raser. Utarmningen av gener ger mindre variation att bygga vidare på. En så bred genetisk bas som möjligt är en form av försäkring inför framtiden.

4. Internationellt miljösamarbete (v)

Sven-Erik Sjöstrand (v) anför:

Det internationella perspektivet

Vänsterpartiet anser att Sverige bör förändra reglerna för exportkrediter så att offentlig kredit- och garantigivning enbart kan ges till företag som följer grundläggande regler för arbetsrätt, miljö och mänskliga rättigheter. Sverige bör enligt vår mening kunna vara ett föregångsland i denna fråga.

Giftfri miljö

Enligt kommissionens beräkningar kommer industrins kostnader för att bygga upp ett system inom EU för säkrare kemikalieanvändning och utvärdering att uppgå till mellan 1,5 och 3,5 miljarder euro. Samtidigt visar beräkningar att samhället kommer att spara mellan 18–54 miljarder euro på 30 år när det gäller kostnader för yrkessjukdomar.

Vi anser att försiktighetsprincipen skall vara en hörnsten i kemikaliepolitiken. För många persistenta och bioackumulerande ämnen finns idag tillräcklig kunskap för att förbud skall kunna införas med hänvisning till försiktighetsprincipen. Därför bör så många ämnen som möjligt fasas ut utan att riskutvärderingar görs. Detta skulle leda till att många av de djurförsök som skulle genomföras i samband med riskutvärderingar kan undvikas. Om förbud inte införs för dessa särskilt farliga ämnen anser vi att ett tidsbegränsat godkännande borde införas.

Vi är oroliga för att vårt nationella förbud mot kemiska produkter innehållande metylenklorid eller tetrakloretylen, som Sverige haft sedan början av 1990-talet, kan komma att upphöra.

Kunskapen om kemikalier i allmänhet är i dag bristfällig och erhålls oftast inte förrän störningar på människans hälsa eller ekosystemen påträffats. Därför bör en skärpning införas även för de farliga kemikalier som säljs i små volymer. Det är även viktigt att information om varors kemikalieinnehåll görs tillgänglig för andra företag och allmänheten.

Vänsterpartiet anser att teststrategier behöver tas fram för att effektivisera testmetoderna och undvika djurtester.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2003/04:9 EU-prioriteringar för att nå miljömålen.

Följdmotioner

2003/04:MJ10 av *Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)*:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevarandet av ett rikt odlingslandskap skall vara ett område där insatser särskilt prioriteras inom EU-arbetet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s ansvar för upprättandet av ett hållbart trafiksystem utan fossila bränslen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetet med EU:s kemikaliestrategi.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder inom EU mot oljeutsläpp till havs.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att EU-länderna snarast ratificerar AFS-konventionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s finansieringsdel av miljö- och landsbygdsprogrammet bör öka.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s regler för offentlig upphandling vad avser möjligheten att välja bort produkter som framställts genom användande av genetiskt modifierade organismer.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut om miniminivåer på miljöavgifter skall kunna fattas genom majoritetsbeslut.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internalisering av miljökostnaderna för produktion och transport av varor, såväl på den inre marknaden som i internationella handelsavtal.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten för medlemsländer att ha strängare miljöregler än vad EU:s lagstiftning kräver.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på miljöhänsyn, inklusive hänsyn till transporter, vid offentlig upphandling.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU genom handel och bistånd bör underlätta omställningen till miljömässigt hållbara tekniker, i synnerhet energisystem, i tredje världen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöprövning vid exportkrediter från medlemsländerna.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör vara pådrivande i fusionsforskningen och medverka till att ITER konstrueras så snart som möjligt.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör införa ett komplement till EMAS för mindre företag.

2003/04: MJ11 av Gunnar Goude m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om integration av miljöfrågor i relevanta politikområden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen, inom EU och i andra internationella sammanhang, skall verka för att kommande internationella överenskommelser om koldioxidutsläpp baseras på utsläpp per capita.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka möjligheterna att använda styrmedel som gränskorrigerade koldioxidavgifter eller koldioxidrelaterade importavgifter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att harmoniserade regler i EU skall vara minimiregler så att enskilda EU-länder skall kunna införa strängare regler.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljögarantin.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inte skall kringgå EU-förbud mot kemiska produkter genom att tillåta andra produkter med liknande egenskaper.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige hårt skall driva substitutionsprincipen i EU:s kemikaliepolitik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om majoritetsbeslut för skatter på miljöområdet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en miniminivå för koldioxidskatt inom EU.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av minimiskatter på bränsle för flyg och fartyg i internationell trafik.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s statsstödsregler.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om offentlig upphandling.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att miljörevision byggs upp inom EU.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning om förnybara energislag.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s biståndsverksamhet.

2003/04: MJ12 av Lennart Fremling m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att allmänhetens delaktighet vad gäller miljöarbetet bör fördjupas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de EU-regler som påverkar miljöområdet i huvudsak skall vara minimiregler och att enskilda länder därmed skall kunna ha striktare nationella regler än vad EU föreskriver.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ökning av koldioxidutsläpp inte skall kunna kompenseras av växande skog, s.k. gröna sänkor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör driva på för ett bredare synsätt vad avser transportsektorns miljöeffekter, t.ex. bör flyget inkluderas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s skogsbruksstrategi.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste vara pådrivande för att EU:s nya kemikalielagstiftning skall utformas på ett mer transparent sätt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i EU ställa högre krav på Ryssland i arbetet med att få bort undermåliga oljetransporter till havs och att få Östersjön klassat som särskilt känsligt område.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige kraftfullt skall verka för att beslut om miniminivåer för miljöskatter fattas med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet, som gäller i dag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att utsläppsrätter för klimatpåverkande gaser ges ut enbart genom auktion för den andra handelsperioden 2008–2012.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s strukturfonder behöver reformeras.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:U323 av Bo Lundgren m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för en ökad harmonisering av miljöreglerna i EU.

2002/03:U324 av Ulf Holm m.fl. (mp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för utökade anslag och befogenheter till den europeiska miljöbyrån.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att beslut inom EU skall föregås av en grundlig kontroll gentemot en checklista med gällande miljöprinciper.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att uppnå en bättre tillämpning av gällande gemenskapslagstiftning på miljöområdet.

2002/03: MJ428 av Maud Olofsson m.fl. (c):

51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöpröva EU:s ekonomi.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:K416 av Alf Svensson m.fl. (kd):

39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU intar ledarrollen i arbetet för en global hållbar utveckling.

2003/04:K419 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för en bättre och effektivare miljöpolitik samt livsmedelssäkerhet.

2003/04:T468 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att svavelfri diesel snarast blir standard inom EU.

2003/04:T564 av Maud Olofsson m.fl. (c):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbeta för att även EU:s regler för miljöklassning av bilar inkluderar utsläpp av fossil koldioxid.

2003/04: MJ234 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att Sverige skall fortsätta att vara drivande i utvecklingen av avgas- och bullerkrav för arbetsmaskiner inom konstellationen EU och USA.

2003/04: MJ236 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att substitutionsprincipen skrivs in i REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and Restrictions of Chemicals).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att de ämnen som i dag är klassade som särskilt farliga skall förbjudas utan föregående utvärderingsprocess enligt REACH.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att om särskilt farliga ämnen under punkt 3 inte förbjuds bör regeringen verka för att införa tidsbegränsat godkännande av särskilt farliga ämnen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att riskutvärderingar och information om varors kemikalieinnehåll görs tillgängliga för andra företag och allmänheten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att kunskapskraven för ämnen som tillverkas och säljs skärps ytterligare.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att sanktionssystem för tillämpningen av REACH upprättas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att bilagorna grundas på utvärderingar av kunskapsläget internationellt kring testmetoder och att teststrategier införs för att effektivisera testmetoderna och undvika djurtest.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att det svenska förbudet mot kemiska produkter som helt eller delvis består av metylenklorid eller tetrakloretylen skall skyddas.

2003/04: MJ282 av Dan Kihlström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för en symbolmärkning för källsortering och återvinning.

2003/04: MJ284 av Rosita Runegrund (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av internationellt miljösamarbete.

2003/04: MJ334 av Maud Olofsson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att inrätta en Östersjöregering med kraftfull beslutskompetens.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att värnandet av miljön i och kring Östersjön är en gemensam europeisk angelägenhet.

2003/04: MJ365 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att harmoniserade regler i EU skall vara minimiregler så att enskilda EU-länder skall kunna ha strängare regler.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att enskilda länder som förbjudit kemiska produkter inte tvingas återinföra dessa.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige hårt skall driva substitutionsprincipen i EU:s kemikaliepolitik.

2003/04: MJ400 av Alf Svensson m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetet med EU:s gemensamma kemikaliestadga.

2003/04: MJ401 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges agerande i EU.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges internationella agerande.

2003/04: MJ411 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fem prioriteringar för ett europeiskt samarbete för ekologiskt hållbar utveckling.

2003/04: MJ459 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utsläpp från den kärntekniska anläggningen i Sellafeld.

2003/04: MJ460 av Michael Hagberg och Sonja Fransson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att se över EU:s avfallsdefinition.

2003/04: MJ472 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av internationell miljösamverkan.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändringar i förslaget till ny kemikaliepolitik inom EU.

2003/04: MJ474 av Maud Olofsson m.fl. (c):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam europeisk miljöpolitik (CEP).